

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ
ΧΡΟΝΟΣ 13ος, ΦΥΛΛΟ 49ο, ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2008, ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Ιούνιος ο λιотρόπις

Ο ΜΗΝΑΣ ΜΕ ΤΟ ΘΕΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΘΑΡΟ ΤΟΥ

Ιούνιος ο φουσκόμηνας

Ο ΜΗΝΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΙ Τ' ΑΓΝΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ

Αύγουστος ο τραπεζοφόρτης

Ο ΜΗΝΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΙΜΕΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΨΑΝΑΤΑ ΤΟΥ

Καλοκαίρι 2008

Εικόνες με
καλοκαιρινές αγροτικές
δραστηριότητες,
από το βιβλίο του
αείμνηστου Μιχάλη
Γρηγοράκη,
«Κρητικά Λαογραφικά
για τους μήνες».
Έκδοση Χανιώτικα Νέα,
Χανιά Απρίλιος 2002.

Λειτουργεί ξανά

ο πολιτιστικός σύλλογος Αρμένων στο χωριό μας

Η ΕΠΑΝΑΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ του Συλλόγου επιβεβαιώθηκε με εκλογές που έγιναν στις 11 Μαΐου 2008 όπου ψήφισαν 96 συγχωριανοί μας. Από τις εκλογές προέκυψε νέο Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου η σύνθεση είναι ως εξής:

Πρόεδρος: Αβερκάκης Γιώργος

Αντιπρόεδρος: Καλιβρετάκη Κατερίνα

Γραμματέας: Αλβανός Μιχάηλ

Ταμίας: Καβρουλάκη Ζέτα

Μέλη: Χαλβαδάκης Βασίλης του Γεωργίου, Χαλβαδάκης Βασίλης του Αντωνίου, Λουράκης Ιωάννης

Αναπληρωματικά μέλη: Κοτρωνάκης Γιώργος, Ξυπολιτάκης Φώτης, Παντεμάκη Άννα, Προεστάκη Λαχανίδου Νόπη, Τσιτσιριδής Χρήστος
Εξελεγκτική Επιτροπή, Μέλη: Παπαδάκης Δευτέρης, Πατεράκης Μάρκος, Ορφανάκης Μιχάηλ

Αναπληρωματικά μέλη: Χαλβαδάκης Πέτρος, Χαιρετάκης Αναστάσιος, Καπριδάκης Σταύρος

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο αμέσως μετά από την εκλογή του έκανε τις παρακάτω εκδηλώσεις:

Σε συνεργασία με τον Δήμο Αρμένων

διοργάνωσαν το Σάββατο **21 Ιουνίου 2008** και ώρα 7 το απόγευμα στην αίθουσα του Συνεταιρισμού μια βραδιά Κλόουν για τα παιδιά του χωριού μας.

Επίσης εκδήλωση την **Τρίτη 24 Ιουνίου 2008** στην πλατεία του χωριού μας το βράδυ για την αναβίωση του **έθιμου του Κλήδονα**.

Η Ελευθερόπολις συγχαίρει το νέο Διοικητικό Συμβούλιο και όλους τους συγχωριανούς για την επαναλειτουργία του συλλόγου που τόσο έλειψε τα τελευταία χρόνια και δηλώνει ότι οι στήλες της είναι ανοικτές για την προβολή κάθε δραστηριότητας και άποψης που αφορά το χωριό μας.

Παραδίδεται επιτέλους, ο Κόμβος Αρμένων στην νέα Εθνική Οδό, σε κυκλοφορία

ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΑΝ δύο κλάδοι, από τους τέσσερις προβλεπόμενους, και παραδίδονται, ελπίζουμε τις επόμενες μέρες, στην κυκλοφορία, έτσι η πρόσβαση από την παλαιά εθνική προς Χανιά και προς Ρέθυμνο - Ηράκλειο γίνεται χωρίς δυσκολία. Σε εκκρεμότητα παραμένουν η κίνηση από Ρέθυμνο προς Αρμένους και Καλύβες που γίνεται με μεγάλο κίνδυνο και από Χανιά προς Αρμένους και Καλύβες που παραμένει με την παλαιά παράκαμψη. Ελπίζουμε τους επόμενους μήνες να έχουν ολοκληρωθεί.

Οι νέοι κόμβοι από την παλαιά εθνική προς Ρέθυμνο - Ηράκλειο και από την παλαιά εθνική προς Χανιά

Οι εκδηλώσεις του Συλλόγου

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ "Ο Κριτοβουλίδης" σε συνεργασία με το Δήμο Αρμένων και την Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου πραγματοποιεί εκδήλωση αφιερωμένη στα 140 χρόνια από το θάνατο του λόγιου επαναστάτη και αγωνιστή Καλλίνικου Κ. Κριτοβουλίδη. Η εκδήλωση έχει προγραμματιστεί για την Παρασκευή 8 Αυγούστου 8:30 μ.μ. στους Αρμένους. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει:

Επιμνημόσυνη δέηση στη μνήμη του - Ριζίτικα από τον καλλιτεχνικό όμιλο "Αποκόρωνας"-Χαιρετισμούς από το Δήμαρχο του Δήμου Αρμένων κ. Πέτρο Βλαχάκη και από τον πρόεδρο του συλλόγου Αρμενιανών Αττικής και πρόεδρο της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου κ. Γιάννη Τερεζάκη. Κεντρικός ομιλητής θα είναι ο κ. Χαράλαμπος Μπουρνάζος. Στο τέλος της εκδήλωσης θα πιούμε και την τσικουδιά μας.

Επίσης στις 7 Αυγούστου θα δοθεί παράσταση Καραγκιόζη.

Η οργανωτική επιτροπή

κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Κουρομιχελάκη Χρυσούλα, σύζυγος του Στράτου Κασαπάκη, κόρη του Γιώργου και της Μαρίας Κουρομιχελάκη γέννησε στις 24 Μαρτίου κοριτσάκι.

Η Τσακιράκη Πελαγία σύζυγος του Δημήτρη Χατζηαποστόλου, κόρη του Κωστή και της Αργυρώς, γέννησε στις 14 Μαΐου 2008, αγοράκι.

Η Ρούσου Μαρία σύζυγος του Γιάννη Χριστοδουλάκη, γέννησε στις 22 Μαΐου κοριτσάκι. Ο παππούς Νίκος και η γιαγιά Καλιόπη Χριστοδουλάκη, εύχονται στους γονείς να τους ζήσει.

Στους γονείς, παππούδες και γιαγιάδες ευχόμαστε να τους ζήσουν.

Δωρεές στην εφημερίδα μας

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας.

Μέριμκα Μαρίνα	20
Πριπάκη Κουρκούτα Ερασμία	50
Πολυχρονοπούλου Μαριάννα	20
Βασιλάκης Μιχαήλ	50
Μπουτσαράκη Ελένη	20
Στυλιανομανωλάκη Χρυσούλα	20
Καλούδη Φανή	10
Κολώνη Αργυρούλα	10
Μαραγκουδάκη Παράσχου Μαρία	20
Αντωνάτος Μάκης	20
Πριπάκης Δημήτρης	20
Καλλιβερετάκης Αντώνης	20
Λουράκης Μανώλης	20
Μητροπούλου Ηρώ	30
Αιδ. Πολυχρονιάδης Δημήτριος	50
Διαμαντή -Προεστάκη Μανωλίτσα	30
Τσακιράκη Δώρα	50
Παπαδάκης Γιώργος του Χαράλαμπου	50
Καραγιαννάκη - Φακίρη Κατίνα	25
Τσιτσιριδής Χρήστος του Ιωάννη	40
Αγαράκης Νίκος	20
Γαλανάκης Παντελής	50

Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Εκδρομή του συλλόγου

ΜΙΑ ΠΟΛΥ ΟΜΟΡΦΗ και πετυχημένη εκδρομή πραγματοποιήσε ο σύλλογος μας την Κυριακή 18 Μαΐου με χωριανούς και φίλους.

Η εκδρομή μετά τις ενδιάμεσες στάσεις για καφέ σε Κόρινθο, σήραγγα Αρτεμισίου και Μεγαλόπολη φτάσαμε στην Αγία Θεοδώρα, τελικό προορισμό κοντά στο χωριό Βάστα.

Ένα χώρο αναψυχής και ιδιαίτερου φυσικού κάλους, με τρεχούμενο νερό, πλατάνια, έτσι θυμηθήκαμε και τους Αρμένους, αλλά και χώρο ανάτασης της ψυχής και θρησκευτικής ευλάβειας, αντικρίζοντας αυτό το θαύμα της φύσης. 17 πανύψηλα δέντρα ριζωμένα στη σκεπή της εκκλησίας, χωρίς να φαίνονται πουθενά οι ρίζες τους ζούνε εδώ και χιλιάδες χρόνια.

Όπως λέγεται εκεί θανατώθηκε η Αγία Θεοδώρα για την πίστη της και την ώρα του βασανισμού της είτε και παρακάλεσε το Θεό, τα μαλλιά μου να γίνουν δέντρα και το αίμα μου νερό να τα ποτίζει, έτσι και το νερό πηγάζει κάτω από την εκκλησία. Αφού λοιπόν προσκνήσαμε και ανάψαμε και το κερί μας βγάλαμε τις φωτογραφίες μας και απολαύσαμε αρκετά το χώρο, γυρνώντας σταματήσαμε στο χωριό Ίσαρι για το μεσημεριανό φαγητό.

Η ώρα είχε πάει 4 το απόγευμα και πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Η μόνη στάση που κάναμε ήταν στη μεγάλη πλατεία της Τρίπολης με τις καφετέριες για ένα τονωτικό καφέ ή παγωτό, για να ξαναβρούμε στην εθνική οδό και κατά τις 9 το βράδυ να 'μαστε πάλι Αθήνα.

Η διαδρομή στο πούλμαν όλο κέφι με ανέκδοτα από τον πρόεδρο και το Σπύρο τον Παπαγιαννάκη, εκτός βέβαια της τσικουδιάς και των άλλων κερασμάτων.

Έτσι πέρασε άλλη μια μέρα ευχάριστη της ζωής μας, αποχωριζόμενοι όλοι ευχαριστημένοι με ευχές για καλή αντάμωση στους Αρμένους το καλοκαίρι.

Και του χρόνου να 'μαστε καλά

Γιάννης Τερεζάκης

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση
του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»
Εκδίδεται με τη συνεργασία του
Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμένων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Συντακτική Επιτροπή

Βασάλου Κιζή
Κουρομιχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Τερεζάκη Σοφία του Μιχαήλ
Τερεζάκη Ειρήνη του Βασιλείου
Τσακιράκης Γιάννης
Τσιτσιριδίου Ελένη

Εκδότης-Διευθυντής

Γιάννης Σ. Τσακιράκης
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613
Fax: 210-99.57.582
Email: itsakir@otenet.gr
● ISSN 1109-3056

Από τη σύνταξη της «Ε»

Η «Ελευθερόπολις» θα ήθελε να επισημάνει στους συγχωριανούς μας και στους αναγνώστες μας ότι η κάλυψη των γεγονότων που σχετίζονται με το χωριό μας δεν γίνεται με συστηματικό τρόπο, λόγω έλλειψης μέσων. Αποτέλεσμα είναι, ιδιαίτερα από τα κοινωνικά γεγονότα (γάμοι, γεννήσεις, βαφτίσεις, θάνατοι, επιτυχίες κλπ) να καθύπτονται μόνο όσα πέφτουν στην αντίληψη μας και κατά καιρούς να συγκεντρώνουμε τις διαμαρτυρίες συγχωριανών μας για τις ελλείψεις. Η «Ε» έχει ανοικτές τις στήλες της για όποιον συγχωριανό θέσει έγκαιρα στη διάθεσή της, κείμενο που αναφέρονται στα κοινωνικά γεγονότα της οικογένειάς του, καθώς και μια φωτογραφία.

«Ε»

Η «Ε» θέλοντας να είναι συνεπής ως προς το χρόνο έκδοσής της, ενημερώνει τους αγαπητούς συνεργάτες της ότι η ύλη που θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 20/8/2008.

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακιράκης Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταθεί η σχετική απόδειξη.

Κάποτε πήγαμε στην Έδεσσα

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ το γυμνάσιο Βάμου οργάνωσε εκδρομή στην Έδεσσα, στα πλαίσια του Προγράμματος «Ανοικτών Περιβαλλοντικών τάξεων "Καλλιστώ"». Σαράντα παιδιά από τη Β' τάξη, ανάμεσα τους και τα Αρμενιανάκια, Μωραϊτάκη Δέσποινα, Προεστάκη Ευτυχία, Στυλιανομανωλάκη Άννα, Τερεζάκης Βασίλης, Χαλβαδάκη Ειρήνη και τέσσερις καθηγητές Γκαγκαδέλη Αικατερίνη-Φυσικός, Καλαϊτζάκη Ειρήνη-Πληροφορικής, Κόκκορης Εμμανουήλ-Πληροφορικής, Κουμαδωράκη Βερονίκη-Φιλόλογος, μελέτησαν τον υδροβιότοπο Άγρα-Βρυτών-Νησιού αλλά και τους καταρράκτες.

Για την πραγματοποίηση της εκδρομής αυτής η προτροπή των παιδιών έπαιξε μεγάλο ρόλο. Οι προετοιμασίες για την εκδρομή κράτησαν δύο εβδομάδες. Στις προγραμματισμένες συναντήσεις της ομάδας προσπαθήσαμε να δεθούμε μέσα από ομαδικά παιχνίδια και να ενημερωθούμε μέσα από εργασίες για τη γεωγραφία, την ιστορία και τα αξιοθέατα του τόπου που θα επισκεπτόμασταν.

Η περιπέτεια ξεκίνησε το απόγευμα της Τετάρτης 2 Απριλίου 2008 από το λιμάνι της Σούδας. Το ταξίδι προς την Έδεσσα διήρκε περίπου 10 ώρες και το απόγευμα της Πέμπτης 3 Απριλίου φτάσαμε στο ξενοδοχείο. Μείναμε στην Κερασιά ένα χωριό 500 κατοίκων, 15 χλμ. από την Έδεσσα και σε υψόμετρο 600 μέτρων.

Η περιήγησή μας ξεκίνησε από το πάρκο καταρρακτών και στο υπαίθριο μουσείο του νερού που έχει φτιαχτεί στην Έδεσσα εδώ και πολλά χρόνια. Ένα βίντεο φτιαγμένο από το δήμο μας βοήθησε να τοποθετήσουμε γεωγραφικά την Έδεσσα αλλά και ιστορικά μέσα στο χρόνο. Μας πληροφόρησε για τις δραστηριότητες στο νομό και τις δυνατότητες που έχει ο επισκέπτης όταν φτάσει, ιδιαίτερα το χειμώνα στην Πέλλα. Νοερά επισκεφθήκαμε το χιονοδρομικό κέντρο Βόρρας της κορυφής Καϊμακτσαλάν.

Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε το Λαογραφικό Μουσείο όπου σε ένα παλιό αρχοντικό σπίτι στην παραδοσιακή συνοικία Βαρόσι, ήταν συγκεντρωμένη όλη η νεότερη παράδοση του νομού.

Η επόμενη στάση ήταν στο Καναβουργείο και στους αλευρόμυλους που λειτουργούσαν παλαιότερα με τη βοήθεια του νερού. Μας εντυπωσίασε το καναβουργείο το οποίο είχε πολλές βαριές μηχανές όπου μετατρέπονταν τα καλάμια της περιοχής σε κλωστή (καραβόχοινα). Στο ενυδρείο που δραστηριοποιείται στο πάρκο καταρρακτών είδαμε υδροβία είδη του γλυκού νερού. Αλλά το ωραιότερο και επιβλητικότερο θέαμα που είδαμε στο πάρκο καταρρακτών ήταν ο καταρράκτης Κάρανος σε ένα σύννεφο νερού.

Το απογευματινό πρόγραμμα θα γινόταν κοντά στη λίμνη του Άγρα. Από τους καταρράκτες μέσα στην Έδεσσα μέχρι τη λίμνη είναι περίπου 6 χλμ. Είδαμε από ψηλά τον υδροηλεκτρικό σταθμό ένα

Η Έδεσσα και τα Χανιά / θα' ταν σα τσ' ίδιους τόπους / αν είχαμε εμείς νερό / κι αυτοί τροζούς ανθρώπους

Σαριδάκης Μάνος μαθητής Β' Γυμνασίου

επίπεδο πάνω από τους καταρράκτες. Το νερό κινεί τις ηλεκτρογεννήτριες και παράγει ρεύμα για όλη την περιοχή και όχι μόνο. Το νερό αμέσως μετά ελευθερώνεται και με φυσική ροή φτάνει στους καταρράκτες της Έδεσσας.

Στο γεύμα συζητήσαμε με τον κ. Βαγγέλη για την περιοχή και τις ασχολίες των κατοίκων, οι οποίοι είναι κυρίως αγρότες και κτηνοτρόφοι. Καλλιεργούν κερασιές (ποικιλία τραγανό των Βοδενών) η οποία όμως δεν είναι μονοκαλλιέργεια. Παράγονται και ροδάκινα, βερίκοκα, σταφύλια για το κρασί και το τσίπουρο της οικογένειας, όπως και λαχανικά.

Το απόγευμα επισκεφθήκαμε το κέντρο ενημέρωσης της λίμνης όπου ο κ. Συμεωνίδης, με ένα σχεδιάγραμμα της περιοχής μας εξήγησε τον τρόπο δημιουργίας της λίμνης και μας ενημέρωσε για τη χλωρίδα και την πανίδα. Η ξενάγηση συνεχίστηκε με εργασία πεδίου και παρατήρηση. Με 2 τηλεσκόπια και κιάλια του κέντρου ενημέρωσης από ειδικό επιλεγμένο σημείο παρατηρήσαμε τα πουλιά. Λαγγόνες, τσιγκνιές, βαλτόπαπιες και κύκνους. Από το τελευταίο καταλάβαμε γιατί η λίμνη Άγρα-Βρυτών-Νησιού ονομάζεται από τους ντόπιους και λίμνη των κύκνων.

Την επόμενη το πρωί το πρόγραμμά μας ξεκίνησε πάλι από το κέντρο ενημέρωσης όπου ο κ. Συμεωνίδης μας μίλησε για την καλλιέργεια της κερασιάς. Μάθαμε για τις συνθήκες και τον τρόπο παραγωγής, συγχρομίδης και προώθησης των κερασιών. Καταλάβαμε πόσο δύσκολη είναι η συγχρομίδα τους αλλά και γιατί τα κεράσια φτάνουν στον καταναλωτή στην τιμή που τα αγοράζουμε. Πληροφορηθήκαμε για τους τρόπους μεταποίησης. Στην περιοχή αλλά και στα Γιαννιτσά υπάρχουν εργοστάσια που φτιάχνουν

κομπόστες, γλυκό και χυμούς που αποθηκεύονται και εξάγονται κατεψυγμένοι. Υπάρχουν γυναικείοι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται φτιάχνοντας γλυκά, μαρμελάδες κ.ά. και προωθούν τα προϊόντα τους ακόμα και μέσω Internet. Ο ο κ. Συμεωνίδης μας ανέφερε τους τρόπους καλλιέργειας, την παραδοσιακή καλλιέργεια με τους ψεκασμούς, τα φυτοφάρμακα και τα σκαψίματα, και τη βιολογική καλλιέργεια.

Το απόγευμα ο κ. Χατζηαντωνίου ο οποίος είναι οδηγός βουνού μας οδήγησε με το πούλμαν στην επαρχία της Αριδαίας, 30 χλμ. από την Έδεσσα. Μέσα από τον κάμπο της Αριδαίας και τις καλλιέργειες των ροδάκινων στη ρίζα του βουνού Βόρρας όπου ο «θερμοπόταμος» ρέει τα ζεστά νερά του στο χωριό Λουτράκι σχεδόν στα σύνορα με τα Σκόπια σε ένα χώρο φαντασμαγορικό και γεμάτο βλάστηση βρίσκονται τα θερμά λουτρά Πόζαο. Στην ντόπια διάλεκτο που περιλαμβάνει λέξεις Σλαβικές, Ρώσικες, Τούρκικες και Ελληνικές, Πόζαο σημαίνει πάνω από τη φωτιά (παλιότερα στη περιοχή υπήρχαν ηφαίστεια). Το νερό που κατεβαίνει από το βουνό σχηματίζοντας μικρούς καταρράκτες και λιμνούλες είναι θερμοκρασίας 37°C χειμώνα καλοκαίρι. Αφού επισκεφθήκαμε το παλαιοντολογικό μουσείο της περιοχής, ανεβήκαμε στο βουνό πλάι στο ποτάμι από μονοπάτι με σκαλάκια και μπήκαμε στο μικρό σπηλαιοβράαθο που έχει σχηματιστεί από τον θερμοπόταμο.

Η επόμενη ήταν η μέρα της επιστροφής. Διασχίσαμε όλο τον ηπειρωτικό κορμό της Ελλάδας για να φτάσουμε στον Πειραιά έχοντας στο μυαλό μας τις εικόνες της ορεινής Πέλλας και τις κερασιές που σαν νυφούλες με τα άσπρα λουλούδια τους κοσμούσαν τα βουνά της.

Η ροδαρά μας

Ρόδο σου στέλνω, μάθια μου, του ρόδου κάτω χάρη,
απ'τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει.

Μαντινάδες

Μια χήρα δεκοχτώ χρονώ
με κάλεσε στο σπίτι
κι εκάτσαμε και κλαιγάμε
μαζί τον μακαρίτη.

Χαλάλι σου τα κάνω'γω
τα μούχεις καμωμένα
και μιας αργαδινής φιλιά
τα'χουνε πλερωμένα.

Μη ρέγεςαι την ομορφιά
γιατί θε να θαμπώσει,
μα ρώτηξε κι εξέτασε
να μάθεις και τη γνώση.

Οπ'αγαπά και ρέγεται
τον τραγουδιού γλυκότη
λιξεύγει του τραγουδιστή,
στα κάλλη κ'εις τη νιότη (Ερωτόκριτος).

Θαυμάζομαι τη μάνα σου
πως δε πετά στα νέφη,
ετσά σγουρό βασιλικό
οπού τον ανατρέφει.

Μη θαρρευτείς και πας εκεί
πον μέλισσες πετούνε,
γι'ανθό θα σε περάσουνε
κι απάνω σου θα βγούνε.

ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΟΠΟΙΟΣ ΤΟ ΠΙΝΕΙ

- Πιέ να χαρής ακόμηs ένα ποτήρι κρασί.
- Κακοντόπαθα να πάω να μεθύσω, ύστερα
ποιός θα με πάη στο σπίτι μου ;
- Μονητάρου καμημέαρη !
- Ας πω άλλη μια κι ανέν αμπερδέξη η γλώσσα
μου να με συμπαθάτε.
- Σώπα da ma μια φορά εγεμίσαμε την κανάτα
κι ήπια'γω πλιά παρά σένα...
- Είντα θέλεις να γεννούμε στουπί; Δεν κατέεις
τον μύθο;
- Είντα μύθο;
- Μια βολά κι έναν καιρό στη στράτα απού
πορπάθιε ένας άνθρωπος θωρεί ένα κουκούτσι
σταφυλιού. Είντα να το κάμη, είντα να μην το
κάμη, βρίσται χάμαιs ένα κοκκαλάκι νιους πουλιού
και βάνει μέσα το κουκούτσι. Πάει ο άνθρωπος
τη στράταν του και θωρεί σε κάμποσο καιρό
κι εξεφύτρωξ' έναν κλήμα. Λέ πρέπει να βρω
τίβοτσι μεγαλύτερο να το βάλω ντουσουντίζεται.
Μιας κοπανιάς θωρεί ένα κόκκαλο λιονταριού,
το παίρνει και βάνει μέσα το κοκκαλάκι του

Πειρομίες - Γνωμικά

Και ο σεβντάς θέλει καρδιές μαντέμι,
γιατί δεν υποφέρουνται οι πόνοι οι παντέρμοι
(Μαρία Λιουδάκη).

Με τον καιρό τα δύσκολα
και τα βαριά αλαφραίνου
οι ανάγκες, πάθη κι αρρωστιές
γιατρεύουνται και γιαίνου
(Ερωτόκριτος).

Με τον καιρό οι συννεφιές
περνούνε κ'οι αντάρες
κι ευχές μεγάλες γίνονται,
με τον καιρό οι κατάρες
(Ερωτόκριτος).

Αινίγματα

Το κουμνί μου (πιθαράκι) εν (είναι) γεμάτο
σκεπαρνούδια.
(πιλλορ νι ιπκ νήρο οι)

Η όρνιθά μου η κουντούρα απηδά του τοίχου
και γεννά.
(Σβιζορ ιπκ Σπολχοι εο
ιελωγρηφδηκο αοε νηθακοχοκ ιεληφλιδδηλο ι)

Αιβολές

πουλιού με το κλήμα. Παίρνει πάλι ο άνθρωπος
τη στράταν του κι επορπάθιε. Μετά κάμποσο
καιρό θωρεί πάλι το κλήμα κι εξεβάτσαρε από
το κόκκαλο του λιονταριού. Κι είντα να βρη
κι είντα να μη βρη για να αποσώση στο χωριόν
του γερό το κλήμα. Θωρεί παρέκει ένα κόκκαλο
γαϊδάρου πλιά μεγάλο πάλι από του λιονταριού
και ξεπεξέφνει και βάνει το κλήμα στον γαϊδάρου
το κόκκαλο κι ετσά έφταξε στο χωριό του και
το φύτεψε κι έκαμε αμπέλι και τ'αμπέλι έκαμε
κρασί και το κρασί το πίνουμε.

-Γροικιάς πώς ευρέθηκε τ'αμπέλι; Εγέρασα
κι δεν το ξανάκουσα.

-Ο μύθος δηλοί, αγάπη μου, όι πως ευρέθηκε
τ'αμπέλι παρά -γροικάτε το όσοι τ'αγαπάτε-όποιος
πίνει κρασί, ότι να το πίνη λίγο-λίγο γίνεται
πουλί, κάνει όρεξη, πετά απού την χαράν του
και κελαιδεισ αν το πουλί, ότι να το πίνη πολύ-
πολύ γίνεται λεοντάρι και δε φοβάται κιανένα
-ο μεθυσμένος ευτός είναι κι άλλος δεν είναι- κι
ότι να το πίνη ακόμηs περισσότερο γίνεται -με
το συμπάθειο- γαϊδαρος.

Καθαρογλωσσίδι

Επεμφέ με η μάνα μου στη σιγιδινιά τη μιγιδινιά
(είδος δένδρου), τη σιγδομιγδοκοκκονιά, να
φέρω σίγδινα και μίγδινα (οι καρποί του) και
σιγδομιγδοκόκκονα (επαναλαμβάνονται πολλές
φορές).

Σημείωση: Τα αινίγματα και το καθαρογλωσσίδι
δημοσίευσε το 1866 στο περιοδικό των Αθηνών
«Εφημερίς των Φιλομαθών», ο «ελλόγμος κύριος
Γ. Λουκάς, Κύπριος», όπως αναγράφει το εν λόγω
περιοδικό. Διατηρήσαμε την ορολογία και ορθο-
γραφία του Κύπριου σύλλεκτη («Εφημερίς των
Φιλομαθών», φ.612/15.11.1866, σελ.1079-1080).

Αόγου χάριν

Ο κορδαλλός

Γλυκά θροΐζουν γύρω μου τα δέντρα. Τι
υψηλός και αΐθριος που είναι ο ουρανός!

Μεs στην ψυχή το ουράνιο τόξον και στην
καρδιά μου μέσα -στιλπνός, πασίχαρος κορδαλλός-
λαλεί ο μικρός μου γυιός.

Ανδρέας Εμπειρικός
(1901-1975)

-Είδες του λόγου σου μια έννοια, απού'χει ο
παραβολικός λόγος ; Μη γροικιάς απατή σου, μα
οι παλhoί μας ήτονε γνωστικοί αθωόποι.

Λουλούδα

Χρονογράφημα στην εφημερίδα «Παρατηρητής» Χα-
νίων του Γιάννη Σ. Μαθιουδάκη, ο οποίος υπέγραφε
με το ψευδώνυμο «Λουλούδα». Από το βιβλίο «Λου-
λούδα». (Κρητικά Χρονογραφήματα), Χανιά 1936,
σελ.55-56).

Γλωσσάρι της «Λουλούδας»

αμπερδέγχο ή ασμπερδέγχο = περιπλέκομαι,
σκοντάφτω
μιας κοπανιάς = αΐφνης
μονιτάρου = όχι da, μπά
ξεβατζέρνω = προεξέχω, ξεπερνά σε ύψος.

Της Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο τα περβόλια
Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Το γραμματσάκι του γέρω Περιπαίξει τη γράν του ο γέρος

ΕΓΡΑΦΑ ΣΑΣ, ΣΥΝΤΕΚΝΟΙ ΜΟΥ αναγνώστες, σε παλιότερο γραμματσάκι, πως μου χαρίσανε τα χωριανάκια μου, στην περσινή μας σύναξη, για το καλό του χρόνου, ένα ασημωτό μαχαίρι κρητικό, μεγάλο, σαν του Σήφρακα του Κωσταντούλα του Μελιδονιανού, που ήτονε η φοβέρα τω γενιτσάρω.

-Ευχαριστώ σας, κοπέλια, τώνε λέω, μα είντα να τήνε κάμω μωρέ τούτηνε τη χατζάρα, απού 'ναι πλιά μεγάλη κι από το μπδί μου. Και που θα τήνε φουκαρώνω, που δε βάνω μπλιό τα σαλιβαρομίτάνά μου με το φαρδί ζωνάρι.

Και την γκιλότα μου τήνε πιάνω με μια φλούμπα στη μέση.

-Καλή 'ναι, μου κάνουνε γελώντας κι η φλούμπα. Σωστός χαϊνής θαν είσαι με τη μαχαίρα στη μέση. Ετσα τήνε περνούσαν κι εκείνοι στη μέση ντως, σαν τη γιαταγάνα των αλλόθρησκω, και τσι'τρεμε η Τουρκιά.

-Περιπαίξετέ με, τώνε λέω, μα για να μη σάσε προσβάλω, θα το πάρω κι ευχαριστώ σας πολλά.

Επήρα το, το λοιπόν, τ' ασημομάνικο και το'χωσα στο βουργιάλι, απού τ'χω πάντα μου χρεμασμένο εις τ' ώμους όντε βγώ, να βάνω τα πουσούνια μου, κιανένα φτερό μπακαλάο, κιαιμιά φρίσσα, γη ψάρι φρέσκο καλυβιανό, να το κάμει πλακί η γυναίκα. Γιατί εμπέστισα τσι βροβιούς, τσι χοιρομουρίδες απού μου γδάρανε οι αφορεσμένες τον γκάρδα. Γη τσι βρούβες, ανάλατες τσι παντέρμες, γιατί 'χω πίεση και μας εφοβέρισε ο γιατρός κι εμένα και τη γρα που την αβίζαρε, πως άδε κόψει τ' αλάτια και τσι τσιγαρίδες (νόστιμες οι παντέρμες!), τσι κοπανιστές, τσι παστρουμάδες και τ' άλλα ξελειξίδια, θα μας έρθει κόλπος και τω δυονώ. Εμπέστισα και τσι ξερές μπάμες, τσ' ασκρολίμπους και τσι χοχλιούς με τον χόντρο, ανάλατους του κερατά, η ανοσιά του κόσμου.

-Ψήνε, μωρή, τση λέω και κιανένα κονκάκι μισιριοτάκι και μη βαριέσαι να τα ξεματίζεις, άμε και οθενέ του Χασέ στο Βαθύ Στενό, να βρεις κιανένα μανίτη να τόνε τηγανίσεις, που'ναι καλός μεζές να πιούμε και μια κούπα μαρουβά νάρθωμε στο κέφι να σακρνευτούμε και λιγάκι. Εδά στα γεραθειά τζη μου τόριξε και στσι νηστείες. Κάθα Παρασκή μου βράζει ...παπούδια και μου τα πρεσβεντάρει άλαδα κι ανάλατα που σ' ανακερώνουν και μόνο να τα θωρείς. Καλλιιά 'χω να τρώγω γέμι και ζαϊρέ του μεγχιριού παρ' ανάλαδα παπούδια! Μα κλέφτω τζη γω κιανέν' αυγό από τη φωλιά όπου τα μαζώνει για να βάλει κλωσσού και τζιριτώ στο περβόλι που 'χω ένα τηγάνι κι ανάφτω φωθιά μ' αγζουδούρους και ξερές κιτρότσιτες, σπω τ' αυγό στο τηγάνι, κόφτω κι ένα λουκάνικο, και σου κάνω ένα σφουγκάτο

πρώτης σκαλιτάς και μια νηστεία αγιορείτικη, Θε μου συχώρεσέ μου!

Πουσούνιζω, το λοιπόν, ό,τι βρω στο δρόμο μου, μ' απαραίτητα κι ένα ξερολούκουμο τση γράς, να τήνε γλυκοσαλίσω, να μη μου ματαλαλει κατά που τόχει συνήθειο:

-Είντα γίνηκες μωρέ ανεπρόκοφτε, στο τσαρσί πάλι μου 'παίρες σκαμπίλι με τον Λαμπαθέ κι εκατέβαζες τοικουδιές και τη γυναίκα σου τη παρετάς φαμόναχη στσι τέσσερις τοίχους, όπου μ' έφαε η μοναξιά, την έρημη.

Για τούτο, ως ανοίξω το πορτάκι και μπω στ' αυλιδάκι, τση δείχνω το λουκουμάκι, κι ευτή σαν το μωροκόπελο χάιρεται και ξεχνά τάλεγε πριν:

-Δε θα φανείς μωρέ τύρανε, και θα σου δειξω 'γω σαν αγριέψω είντα θεριό γίνομαι!

Ξεχνά και γίνεται αρνί και τρώει πασίχαρη το λουκουμάκι κι ευχαριστώ μου λέει.

Μόνο που ξεστρατίσαμε, συντέκνοι μου αναγνώστες, την κουβέντα, από τ' ασημωτό μαχαίρι ξεκινήσαμε και στο ξερολούκουμο καταλήξαμε.

Επήρα, το λοιπόν τη μαχαίρα και την έχωσα στο βουργιάλι. Κι ως αποχαϊρέτιξα τα χωριανάκια μου κι επήρα το δρόμο για το σπίτι, αρχνίνα να γελώ μοναχός μου, γιατί σκέφτηκα, να πάω με το μαχαίρι να σπασοχολιάσω τη γρά.

Ανοίγω το λοιπόν το πορτάκι, τά 'κουσε κείνη και πρόβαλε από την πόρτα φουρτουνασμένη:

-Που γύριζες μωρέ πάλι και μ' αναμαζώνεσαι τέθιοιαν ώρα στο σπίτι, κυριακάτικα;

-Μουρμού, άχνα μη βγάνεις τση κάνω αγριέμενος. Και ξεφουκαρώνω το μαχαίρι από το θηκάρι. Τιμουδιά, μην ακούσω κιχ, γιατί θωρείς τση τη μαχαίρα, μετά τούτηνα θα σε σφάξω στο στιβάνι μ' απάνω.

Μ' αυτή, αντίς να φοβηθεί και να βάλει τσι κλάψες, εσπασοντέριασε στα γέλια και μου φωνιάζει:

-Θηκάρωσε, μωρέ τρώζακα το μαχαίρι μην ασβολωθείς. Μωρέ, μαχαιοβγάρτης να σου πετύχει! Εσύ μωρέ δειλιάς να σφάζεις πετεινό και φωνιάζω τσι γειτόνους να μου τόνε σφάξουν!

-Και γιάντα, με ρωτούν οι γιαθρώποι, δε βάνεις το γέρο να σου τόνε σφάξει;

-Τρέμει, τώνε λέω, η χέρα ντου και φοβούμαι να μην κόψει το δαχτύλι του αντίς το λαμό του κοκόρου. Κι εδά, μωρέ πολέμαρχε, θα μου σφάζεις κι αθρώπους στο στιβάνι σ' απάνω; Αφης, αντράκι μου να χαρείς, τσ' ανοσιές και τ' αστεία σου τ' ανάλατα.

Κι εκείά πάνω αρπαχτήκαμε και πιαστήκαμε στα χέρια ώσπου βγάλαμε τ' αμάθια μας και καταλαγιάξαμε.

Σχεδιάσα τότες άλλη κασκαρίκα να τση σκαρώσω. Λέω τζη το λοιπόν:

-Γυναίκα, εμήνυσε μου ο Πρόεδρος ο Παπούλιας χαιρετίσματα και να πάω λέει να τόνε βρω γιατί με θέλει με τσι βράκες μου και τ' άσπρα στιβάνια, να παρελάσω, μαζι μ' άλλους παλιούς Κρητικούς πολεμιστές. Μόνο βγάλε μου τα από την κασέλα να τ' αερίσεις να μη βρωμούνε ναφθαλίνες, τη βράκα και τα μιτανογέλεκα ξετύλιξε από τα νάιλα όπου τα τύλιξα να μη μου τα κατουρούνε οι μύγες, οι σκατόπιστες, τ' άσπρα υποδήματα του παππού μου και ταχιά τ' αϊτέρου να μου τα βάλεις στη βαλίτσα, γιατί 'χω ταξίδι πρωινό να μη χαλάσω το χατήρι του φίλου του Προέδρου του Κάρολου.

Μα κείνη, μεσάνυχτα ως έχει από πολιτικά, εννόησε πώς με γύρεψε ο παλιός Παπούλιας (Παπούλα τον ελέγαν εκείνον το μακαρίτη, Παπούλια το σημερνό) που τουφεκίσανε το 1935 οι βασιλικοί και μ' αντιμιλεί:

-Ποιος Παπούλιας μωρέ ψωματάρá, σε γυρεύγει; Ευτόν τον εκερμάσανε μαζι με τον Βολάνη και τον Κομήση, εδά κι έναν αιώνα κι εδά σου μηνά ν' ανταμώσετε! Στην Πρωτεύουσα θέλεις να μου ταξιδέψεις, πράμα σιλημπουρδίσματα μου σχεδιάσες πάλι αχάιρεντε.

Εξηγήσά τζη τότες πως άλλος εκείνος ο τουφεκιόμενος, Αναστάση τον ελέγαν, ο σημερνός είναι Κάρολος. Και πρέπει να το χεις τιμή σου νάχεις έναν τέτοιον άντρα φίλο τ' αρχηγού τση Πολιτείας.

Να σου πουσούνισω θέλει και φόρεμα ακριβό μεταξωτό, τη γυναίκα του φίλου μου του Κάρολου να μπέψω στα μαγαζιά τση πολυτέλειας να σου το διαλέξει ...

Εμισοπίστεψέ τσι, ως φαίνεται, ούλες ετούτες τσι καλπουζανιές, το φουστάνι ήτονε πούθελε, καλλιιά τ' αγαπά τα λούσα, κι από τα λουκούμια, γρά 'ναι, μα τα στολίδια και τα γυαλιστερά μιγχιμπιδία τήνε κουζουλαίνουνε. Εχω τζη παρμένα και γυαλάκια για να βλέπει καλά να κουμαντάρει τη ρόκα και τη σάϊτα στον αργαλειό. Μ' αυτή τα φυλάει στο κουτί και μόνο τσι Κυριακές που πάει στην εκκλησία τα βάνει για στολίδι κι αυτά!

Εθελημάτεψέ μου το λοιπόν, έβγαλε κι αέρισε τη φορεσιά, εσιλιμούχρισε τα στιβάνια και τη χέρα τζη με στουπέτσι, έβρασε μου κι αυγά κι άρμεξε την προβατίνα κι έπηξε μαλάκα για το ταξίδι, κι εψεντοκλαούρισε σαν την εχαιρέτιξα και με φίλησε κιόλας.

-Στο καλό, μου 'πε, και να μην αργήσεις να γαίρεις, κι αναρούφα τη μύτη τζη.

Οδοιπορικό στον Αποκόρωνα του 1895

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- ΑΦΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ
ΣΠΗΛΙΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ ΚΑΙ
ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤ. ΣΗΦΑΚΑ -
ΑΡΜΕΝΟΙ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οδηγός μας σ' αυτό το προ 112 ετών οδοιπορικό στον Αποκόρωνα θα είναι ο διαπρεπής τότε δημοσιογράφος και κατοπινός συγγραφέας της «Ιστορίας του Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1897» Αντώνιος Σπηλιοτόπουλος, απεσταλμένος της «Ακροπόλεως» του Βλάση Γαβριηλίδη στα Χανιά για να συναντήσει τους επαναστάτες της μεταπολιτευτικής που βρισκόταν τότε στην Κρήτη.

Το οδοιπορικό, όμως, αυτό, πριν το επιχειρήσουμε, και για να μην οδοιπορούμε στα σκοτεινά χρειάζεται μια πρώτη γνωριμία του ιστορικού χρόνου που επιχειρούμε την οδοιπορία τούτη και των ανθρώπων, με τη συντροφιά των οποίων θα οδοιπορήσουμε.

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Βρισκόμαστε, λοιπόν, στις αρχές του Οκτωβρίου του 1895, στα στερνά της Οθωμανικής κυριαρχίας στην Κρήτη. Στερνά βέβαια, όπως αυτό θα φανεί εκ των υστέρων, γιατί τότε τα πράγματα δεν φαίνονταν και τόσο ρόδινα κι ελπιδοφόρα. Το πολύ - πολύ που ελπίζανε και οι πιο αισιόδοξοι, ήταν η εφαρμογή των αποφάσεων του Βερολίνου του 1878 - το περίφημο άρθρο 23 της συνθήκης του είχε υποχρεώσει την Πύλη να υπογράψει τη Σύμβαση της Χαλέπας (1878). Εφαρμογή αυτού του άρθρου ήταν το προνομιούχο ημιαντόνομο κοινοβουλευτικό καθεστώς, το οποίο ίσχυε επί ένδεκα έτη. Η κομματική όμως «Επανάσταση του 1889» («Κρομμυδοπανάσταση του Στύλου») έδωσε την αφορμή στο Σουλτάνο να καταργήσει, ουσιαστικά, αλλά προσωρινά, το προνομιούχο αυτό καθεστώς.

Το αίτημα τώρα είναι η επαναφορά -βελτιωμένου- του Πολιτεύματος της Χαλέπας, αίτημα με το οποίο συμφωνούσαν, ή τουλάχιστον δεν αντιδρούσαν, οι πλείστοι τότε στην Κρήτη, αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα - πλην βεβαίως της περιβόητης Εθνικής Εταιρείας των Αθηνών, η οποία ανένδοτα, ανεύθυνα αλλά και ανιστόρητα έθετε θέμα αμέσου Ενώσεως και Επανάστασης, αγνοώντας το τραγικό και ταπεινωτικό μάθημα του 1889, που έφερε τα πάνω κάτω στο νησί, κι άντε πάλι από 'ξαρχής, πάλευε για να πάρει πίσω τα κερδοσιμμένα με τόσους αγώνες και θυσίες, επί πολλές δεκαετίες. Εδώ, λοιπόν, στο νησί όλοι συμφωνούσαν ως προς το σκοπό, που ήταν μεταρρύθμιση κι επαναφορά των προνομίων, διαφωνούσαν όμως ως προς τα μέσα, ειρηνικά / κοινοβουλευτικά ή επαναστατικά.

διαφωνούσαν δηλαδή ως προς την τακτική που έπρεπε ν' ακολουθηθεί. Με τον Κούνδουρο κύριο εκπρόσωπο της επαναστάσεως, την οποία πριν ένα μήνα από την επίσκεψη Σπηλιοτόπουλου, είχε κηρύξει στο Κλίμα. Η εξέγερση αυτή δημιουργεί ποικίλες αντιδράσεις στον πληθυσμό, μικρό μέρος του οποίου την υποστηρίζει, βλέποντάς την ως πράξη αντίστασης στον κατακτητή. Τούτο συμβαίνει ιδίως στα ορεινά χωριά του Αποκόρωνα και τα όμορφα χωριά Κυδωνιάς και Σφακιών. Αυτός, πάρα πολύ περιληπτικά και σχηματικά είναι ο ιστορικός χρόνος και ο χώρος όπου θα μεταφερθούμε σε λίγο, κάνοντας μια επιστροφή της ιστορίας εκατόν δώδεκα χρόνια πριν.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΠΗΛΙΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ

Η επίσκεψη, ενός διακεκριμένου λογίου και δημοσιογράφου, όπως ήταν ο Σπηλιοτόπουλος, απεσταλμένου μάλιστα της μεγαλύτερης κι εγκυρότερης αθηναϊκής εφημερίδας, της «Ακροπόλεως» του Βλάση Γαβριηλίδη, ήταν γεγονός υψίστης σημασίας για τους επαναστάτες και προσωπικά για τον Μανούσο Κούνδουρο, τον οποίο βοηθά σημαντικά στην αντιμετώπιση πολλών και δύσκολων προβλημάτων ζωής ή θανάτου της εξέγερσεως και πολιτικής επιβιώσεως του ίδιου: «Η παρουσία Έλληνος δημοσιογράφου», έγραφε τότε ο Λεκανιδής στο Ημερολόγιό του, «απ' ευθείας εξ Αθηνών ερχομένου εν μέσω ημών, εθεωρήθη μέγα ευτύχημα και δια τούτο ιερός ενθουσιασμός και χαρά υπέρμετρος μας εκυρίευσε, ως να ήτο μέγας πολιτικός που ήλθε να σταλάξει βάλσαμο παρηγορίας...».

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετώπιζε η εξέγερση είναι πρωτίστως ενδογενή, σχέσεων δηλαδή μεταξύ των άλλων ηγετών και του Κούνδουρου, που περνάνε βαθύτατη κρίση, την οποία η επίσκεψη Σπηλιοτόπουλου αμβλύνει και η ηγεσία ενωμένη τώρα, από τον Μυλωνογιάννη, ως τον Παπαμαλέκο, τον Φραντζεσκάκη και τον Δημητρακάκη, εν ενί στόματι και μια καρδιά, υποδέχεται τον «αντιπρόσωπον του αθηναϊκού Τύπου» ως τον ήθελε και τον εχαρακτήριζε στο Ημερολόγιό του ο Κούνδουρος.

Αγαθές και πολύτιμες είναι οι επιπτώσεις της επισκέψεως αυτής και στις σχέσεις της εξέγερσεως με τον αθηναϊκό και τον παροικιακό Τύπο, καθώς και στις σχέσεις της με τον κρητικό, τον ελλαδικό και το διεθνή χώρο, όπου η επίσκεψη και οι ανταποκρίσεις, οι οποίες επί ένα δεκαπενθήμερο (από 10/10 έως 25/10/1895) δημοσιεύονται εις την «Ακρόπολιν» βοηθούνε κατ' αρχήν, τη Μεταπολιτευτική να βγει από την απομόνωση, την αγνόηση, τη σιωπή και την καραντίνα.

Ο Ιωσήφ Κωνσταντουδάκης ή Σήφακας, πρόγονος του Αντωνίου Σήφακα που αναφέρεται στο κείμενο.

Χαρακτηριστικές, εν προκειμένω, είναι οι επιστολές εκείνων των ημερών, του Παρθένιου Κελαϊδή, και του Σταμάτη Φραντζεσκάκη, τις οποίες δεν έχουμε χρόνο να παραθέσουμε, επειδή θα πρέπει «πάραυτα να εισβάλωμεν εις το θέμα της παρουσίας» ως έγραφε λίγους μήνες πριν («Αυγή» Χανίων, φ. 21/16-7-1895) ο σπουδαίος επίσκοπος Χρυσάνθος Τσεπετάκης. Και θέμα βέβαια της παρουσίας είναι το Οδοιπορικό στον Αποκόρωνα του 1895, με οδηγό τον Αντ. Σπηλιοτόπουλο.

Η ΑΦΙΞΗ ΣΠΗΛΙΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ ΚΑΙ Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΣΗΦΑΚΑ

Ας παρακολουθήσουμε, τώρα, επί τροχάδην βέβαια, την άφιξη του Σπηλιοτόπουλου στα Χανιά και τη διαδρομή του κατόπιν. (Οι ακριβείς ημερομηνίες που αναφέρουμε, δεν προέρχονται από το κείμενό του, αλλά από διασταύρωση άλλων πηγών).

Το βράδυ λοιπόν της Κυριακής 1ης Οκτωβρίου 1895, ο Αθηναίος δημοσιογράφος ξεμπαρκάρωντας στο Σαντριβάνι, διακρίνει στο μισοσκοτάδο την επιβλητική μορφή του Μελιδονιανού καπετάνιου, πληρεξουσίου (βουλευτή) τότε στην κρητική Βουλή, Αντωνίου Σήφακα, τον οποία συναντά αμέσως μετά, και συνεννοείται για τον τρόπο και το δρόμο «συνεντεύξεως» του με τους εξεγερμένους.

Ο δημοσιογράφος μας διανυκτερεύει στα Χανιά και από την επομένη 2 Οκτωβρίου, με οδηγό τον Σήφακα, αρχίζει το οδοιπορικό του στον Αποκόρωνα, με προορισμό την Κρήτη,

όπου βρίσκεται η ηγεσία της Μεταπολιτευτικής. Πρώτος σταθμός οι Καλύβες.

- «Απ' εδώ και πέρα», του λέει ο Σήφακας, «αρχίζει το βασίλειο των Χριστιανών. Δεν θ' απαντήσεις παρά τους ολίγους Τούρκους οι οποίοι κατοικούν εις αυτό το χωριό».

**ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΙΣ ΕΙΣ
«ΤΟ ΜΕΓΑΛΟΦΡΟΝ ΧΩΡΙΟΝ
ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ»**

Από τις Καλύβες οι δύο τους οδοιπορούν για τους Αρμένους, όπου και θα διανυκτερεύσουν.

Ας σημειωθεί ότι στους Αρμένους ο Σηλιτσιόπουλος, συγκινημένος από την φιλοξενία των Αρμενιανών και γοητευμένος από το μαγευτικό τοπίο, θα διανυκτερεύσει και κατά την επιστροφή του. Η επιλογή μάλιστα αυτή δεν είναι τυχαία, δεδομένου ότι «το μεγαλόφρον χωριόν των Αρμένων», ως το αποκαλεί ήταν μια από τις σημαντικότερες εστίες της Επανάστασεως, είναι δε χαρακτηριστικό πως τους Αρμένους αναφέρει ο Κούνδουρος ως το μόνο χωριό εις το οποίον «μετέβην και συννητήθην μετά των εκεί φίλων» (εγγραφή Ημερολογίου Κούνδουρου 30-7-1895). Η συνάντηση και διανυκτέρευση Σηλιτσιόπουλου έγινε στην οικία Μπουρνάζου, όπου είχε το ιατρείο - και στρατηγείο του- ο Γεώργιος Μαθ. Μυλωνογιάννης. Αυτά στις 2 Οκτωβρίου 1895.

Γράφει ο Σηλιτσιόπουλος: «Εις τους Αρμένους εφθάσαμεν νύχτα πλέον και κατελύσαμεν εις το μικρό μαγαζέιον του Γεωργίου Μπουρνάζου. [Πρόκειται για δωμάτιο της οικίας Παναγιώτη Μπουρνάζου, πατέρα του Γεωργίου και του κατά δέκα έτη νεότερου, Στρατή]. Ένα παράρτημα του εργαστηρίου

τούτου αποτελεί το φαρμακείον του ιατρού Γ. Μυλωνογιαννάκη. Αλλά το φαρμακείον προ πολλού ήτο εγκαταλελειμένον. Ο νεαρός ιατρός εκλεγείς μέλος της επαναστατικής επιτροπής, ήρπασε το όπλον του μετέβη εις το στρατόπεδον».

• **Γουρουνόπουλο** «σκεπασμένο με φύλλα λειμονιάς...». «Εκεί μέσα, λοιπόν, μας παρέθεσαν το δείπνον προσελθόντων και άλλων πολλών, εις τους οποίους η ιδιότης μου έγινε γνωστή. Το δείπνο συνέκειτο από γουρουνόπουλο, το οποίον εψήθη την στιγμήν εκείνην από τον πρώτον τεχνίτην του χωριού, και το οποίο μας επαρουσίασαν επί πίνακος, σκεπασμένον με φύλλα λειμονιάς και δυοσμαρίνια».

• **Εις «το δωμάτιον του επαναστάτου ιατρού...»** «Άνωθεν του φαρμακείου έκειτο το δωμάτιον του επαναστάτου ιατρού εις το οποίον ανήρχετο τις δια καταπακτής. Και το δωμάτιον είχε μείνει έρημον όπως το φαρμακείον. Μια κλίνη από στρίποδα, ένα γραφείο και επ' αυτού μερικά βιβλία, φωτογραφία νεαρής γυναικός, τις οίδε ποιόν τρυφερών αναμνησίων λείψανον του νεαρού ασκληπιάδου, και εν παλαιόν κάθισμα απετέλον τον διάκοσμον του δωματίου. Κατεκλίθην εγώ επί της κλίνης και ο κ. Σήφακας επί του εδάφους.

Ο Ρ Κ Ο Σ.

«*Όρκιζόμεθα ενώπιον Θεού και ανθρώπων πίστιν πρὸς τὴν πατρι-
δα, ὑποταγὴν πρὸς τὸν Ὀργανικὸν νόμον, οἷον ἔδωκεν ἡ ἐν Ἐπι-
δαύρῳ Ἐθνικῇ Συνέλευσις, καὶ εὐπείθειαν πρὸς τὰς νομίμους Ἀρ-
χὰς τῆς Ἑλλάδος. Παραβάται δ' ἐνὸς τούτων γενόμενοι, καὶ τῶν
νόμων ἐν διαφύγωμεν τὴν αὐστηρότητα, νὰ ἔχωμεν τὴν Θεότητα
ἐκδικήτριαν.*»

Ἐν Ἀρμένιοις, τῇ 21. Μαΐου 1822, καὶ Β' ἔτος τῆς ἀνεξαρτησίας.

Μιχαὴλ Κουμνηνὸς Ἀφεντούλιεφ.

**Ν. Οἰκονόμος, Χ. Ἰωάννης Ἀδρουλιδάκης ὁ καὶ Πω-
λάκης, Ἀνδρέας Κριαράκης, Γεώργιος Παπαδάκης, Μα-
νασσή Πρὸγγούμενος, Πρωτόπαπας Σφακίων Γεώργιος,
Νικόλαος Ἀνδρέου, Μελχισεδέκ Ἡγούμενος Πρέβελη,
Ἀναγνώστης Ψαρουδάκης, Στυλιανὸς Χιονάκης, Ζαχα-
ρίας Τσηριγότης, Δ. Δ., Θεοχάρης Κουζουμτσάγλους,
Γεώργιος Σακάβραφος, Ἐμμανουὴλ Βουτσάκης.**

Τα πλατάνια έσειον τους κλάδους των εις την ελαφράν νυκτερινήν αύραν την κατεχομένην εκ των Λευκών Ορέων και εις το ψιθύριμά των ενόμιζον ότι ήκουον επαναλαμβανόμενον τον όρκον τον οποίον εκεί κατά χώραν ώμωσαν οι πληρεξούσιοι της Κρήτης - Ορκιζόμεθα ενώπιον θεού και ανθρώπων...». [Βλ. σε πλαινή στήλη ολόκληρο το κείμενο του Όρκου και τα ονόματα των πληρεξουσιών, όπως τα παραθέτει στα Απομνημονεύματά του ο Κ. Κριτοβουλίδης, «εξ Αρμένων των Ιπποκορωνίων ορμώμενος» κι εκείνος]. Σε επόμενο φύλλο: Η συνέχεια του Οδοιπορικού.

**Χαράλαμπος Μπουρνάζος
«Χανιώτικα Νέα», 3/9/2007**

☞ συνέχεια από τη σ. 5

Ούλα βέβαια τούτα τα χαιρετίσματα κι οι προσκλήσεις τον Προέδρου -που μόνο σε φωτογραφίες τον έχω θωρεμένο- ήτονε παρλαπίπες και παραμύθια στη Χαλιμάς, για να μου ετοιμάσει η γρά τη φορεσιά, όί για την Παναγία, για να ...παρελάσω στην Αθήνα. Άλλη μετασραγιά σχεδιάζω, που θα σας τήνε διηγηθώ σ' άλλη βόλτα που θα ξανασιζόμε να τρoζαρίσομε πάλι, σε κατοπινό γραμματσάκι.

**Φιλώ σας κατακούτελα
Ο ΓΕΡΩ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ**

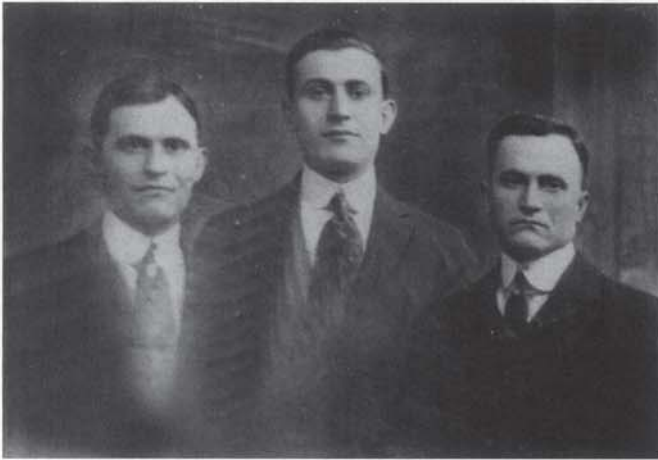
ΓΛΩΣΣΑΡΙ

-αβιζέρω = (από το ιταλικό avvizare) = συμβουλευώ, εφιστώ την προσοχή, επιπλήττω
αγκουδουρας= θάμνος μικρός που ξερός χρησιμοποιούνταν για προσάνναμα
ανακερώνω= προκαλώ αναγωγή
άλαδος, ανάλαδος= χωρίς ή με ελάχιστο λάδι φαγητό.
ασβολώνω= τραυματίζω, σακατεύω
ασκρόλιμπος = αγριόχορτο αγκαθωτό με μακριά χοντρή ρίζα.
βοργιάλι= σακούλι, σακίδιο
βροβίος= βολβός, άγριο κρομμυδάκι
γαέρνω= επιστρέφω

γέμι= (τουρκ. yem) =ζωοτροφή δυναμωτική από αλεσμένους καρπούς δημητριακών
γκάρδας, κάρδας= οισοφάγος, φάρυγγας
γλυκοσαλιζώ= (γλυκό+σάλιο) γλυκοσαλισμένος = πρό-σχαρος
ζαϊρέζ = (τουρκ. zaire) = ζωοτροφή, συνώνυμο με το γέμι.
θεληματεώ= συμφωνώ, υπακούω.
κοπανιστή= είδος μυζήθρας «αναμένης» πολύ αλατισμένης, σαλαμούρα
κλωσσού= κλώσσα
κουζουλαίνω= τρελαίνω
μαλάκα= φρέσκο μαλακό τυρί χρησιμοποιείται ιδίως στα πασχάλινά καλτσούνια
μεγάλουρος= πολύ μεγάλος
μπαταλαλώ= γκρινιάζω, φωνάζω («μπαταλαλούνε στη Γαϊδουροκνίστρα ο Σαλαμπαρδούκος με τον Γαβαλιανό»)
μπεγίρι= (τουρκ. beygir) = άλογο
μουρηού = σιωπή, μιλιά μη βγάεις
μπεστιζώ= (τουρκ. bezdin) = απηυδίζω
μπλιό = πλέον, πια, πλια
ξελειξίδι= πιζάντικο, λόγω μπαχαρικών χαρνευμάτων φαγητό, μεζεδάκια κλπ
ξεματιζώ= βγάζω των κουκιών τα «μάτια» για να τα μαγειρέψω.
ξεφουκαρώνω= βγάζω από την θήκη
παπούνια= ανακατεμένα διάφορα όσπρια νερόβραστα, ανάλατα κι ανάλαδα.
πολλά= πολύ («πολλά πιτήδια γυναικα»)

προσβεντάρω= προσφέρω κάτι για να το ξεφορτωθώ («είντα μου το προσβεντάρεις το κουλούκι, δικούνε μου τα κατσούλια που 'χω»)
πρώτης σκαλιτάς= πρώτης ποιότητας, εκλεκτός.
σαλιβαρομίτανα= η κρητικιά φορεσιά :σαλιβάρι και μιτάνι
σκαμπίλι= (τουρκ. iskambil) = χαρτοπαίγνιο.
σκαρνεύομαι= παίζω («σκαρνεύονται τα ρίφια με τα κοπέλια»)
σπασοντεριάζω=σπώνει τ'αντερά μου από τα γέλια, ξεχαχανίζομαι
σπασοχολιάζω=κατατρομάζω
στουπέτσι=λενκή παχύρευστη βαφή που έβαφαν παλιά τα λευκά παπούτσια δερμάτινα και πάνα.
ταχιά τ'αίτέρου=αύριο το πρωί.
τζιριτώ= τρέχω, γλακώ
τσιγαρίδες = τ'απομεινάρια από το τσιγάρισμα χοιρινών ξιγγιών(ξιγγές)
φλούμπα= ζώνη του πανταλονιού, ζωστήρα
φουκαρώνω= θηκαρώνω, βάζω στη θήκη του κάτι φρίσσα= ρέγγα («φάστα και μια φρίσσα, για δε κατεβαίνουνε σκέτα τα παντέρμα τα ροδίδια»)
χαίνης= (τουρκ. hain) χαϊνήδες=οι πρώτοι κρητικοί αντάρτες της περιόδου της τουρκοκρατίας.
χοιρομουρίδα= άγριο φαγώσιμο χορταρικό με παχιά αγκι-δωτά φύλλα
χώνω= κρήθω
ψοματάρας= ψοματάρης = ψεύταρος, ψευταράς

οι παλαικές μας φωτογραφίες

Μανούσος, Μιχάλης, και ο Αντώνης Χαιρετάκης.

Συνεχίζουμε να δημοσιεύουμε τις παλαικές φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι. Πιστεύοντας πως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της ιστορίας ενός τόπου είναι καθήκον μας θα συνεχίσουμε να δημοσιεύουμε τις εικόνες από τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ιστορία του χωριού μας.

Σε αυτό το τεύχος δημοσιεύουμε μια σειρά από φωτογραφίες κάρδρων, τις περισσότερες από τις οποίες τράβηξε ο Γιάννης Τερεζάκης.

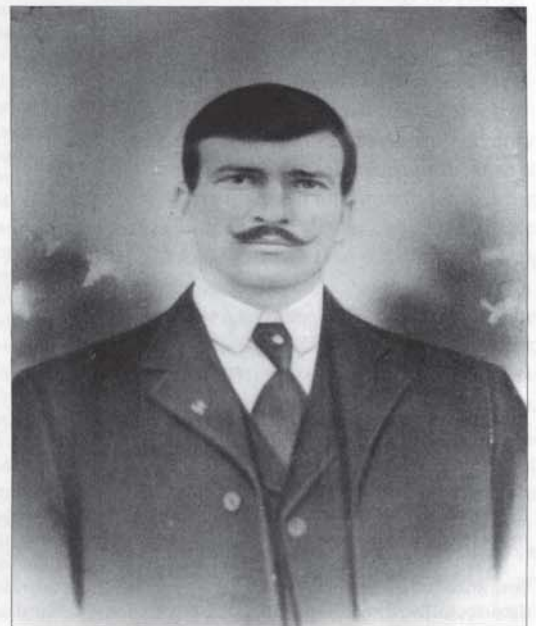
Ευχαριστούμε όλους τους αναγνώστες της εφημερίδας μας που ευγενικά και ανιδιοτελώς συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια, και περιμένουμε από όλους τους Αρμενιανούς τις παλιές τους φωτογραφίες.

Γιάννης Τερεζάκης γιος του Τερεζονικολή και η γυναίκα του Χρυσούλα το γένος Καβρουλάκη. Παιδιά του ο Μανώλης, ο Χρήστος, η Ειρήνη Αλνιγιάκη, η Κούλα Πλυχρονάκη, και η Πελαγία Τσακιράκη.

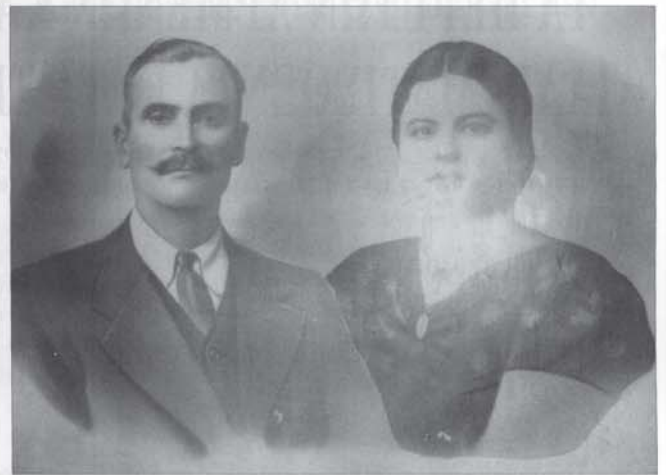
Ο Αντώνης Τσακιράκης με την κόρη του Μαρίκα, μετέπειτα σύζυγο του Σπύρου Κουρουμιελάκη.

Ο Γιάννης Τερεζάκης σε νεότερη ηλικία.

Ο Γιάννης
Στεφανάκης
(Στεφανογιάννης)
με τη
γυναίκα του.

Ο Γιάννης Στεφανάκης (Στεφανογιάννης) με τη γυναίκα του. Ο Γιάννης ήταν πατέρας του Κώστα.

Ο Ανέστης Πατηνωτάκης με τη γυναίκα του Μαρία. Παιδιά τους ο Γιάννης, ο Κώστας, η Τασία Κουτσουνάκη, και η Στέλλα Τσιριγώτη.

Ο Αντώνης Χαιρετάκης με τη γυναίκα του Ελένη το γένος Θεοφάνη Γιαπιτζάκη και τα παιδιά τους Βασίλη και Κατίνα.

Ο Μιχάλης Παρασκευονδάκης.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΛ. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΝ ΔΙΑΔΡΑΜΑΤΙΣΘΕΝΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821-1830

Σταχυολογήματα εκ των Απομνημονευμάτων του Καλλίνικου Κριτοβουλίδη

γεγονότων που έγιναν εις τους Αρμένους Αποκορώνου Χανίων και εις τον ίδιον κατά τον χρόνον της Επαναστάσεως 1821-30.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αφορμή να γράψω αυτή την πραγματεία ήτο ένα τηλεφώνημα του Προέδρου της Κοινότητος Αρμένων Χανίων κ. Δημητρίου Ν. Πριπάκη που με καλούσε να κατέβω εις την γενέτειράν μου, διότι την 9ην Αυγούστου θα γένητο μεγάλη εκδήλωση για να τιμήσουν την μνήμη του Καλλίνικου Κριτοβουλίδη για τα 200 χρόνια από την γέννηση του χοροστατούτος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κυδωνίας και Αποκορώνου κ.κ. Ειρηναίου.

Επειδή επιθυμία μου είναι να προσφέρω και εγώ ελάχιστο φόρο τιμής εις τον γίγαντα Κριτοβουλίδη, απεφάσισα να γράψω αυτό το δοκίμιο. Έχοντας υπ' όψει «ΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ» για την επανάσταση της Κρήτης κατά την περίοδο 1821-1830 του Καλ. Κριτοβουλίδη, εκδόσεως 1893, σταχυολόγησα τα πολεμικά γεγονότα που διεδραματίστηκαν στην Δυτική Κρήτη και προπάντων στον Αποκόρωνα και μάλιστα εις τους Αρμένους και εις όσα αναφέρονται εις τον Καλ. Κριτοβουλίδη.

Από τον αναγνώστη ζητώ συγγνώμη δια τα κενά τα οποία τυχόν θα παρουσιάζει το έργο και τούτο, διότι ο ελάχιστος χρόνος που διέθετα δεν μου επέτρεψε την επιστημονική επεξεργασία του έργου.

Έγραφα στο Λουτράκι Κορινθίας
τον Ιούλιο 1992
Δημ. Μαν. ΤΖΙΓΚΟΥΝΑΚΙΣ Ε.Γ.
ΕΞ Αρμενων

Παρουσιάζουμε σε αυτό το φύλλο, το πρώτο μέρος από τη μελέτη του αείμνηστου συγχωριανού μας Δημητρίου Μανούσου Τζιγκουνάκη, γύρω από «τα πολεμικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη Δυτική Κρήτη και προπάντων στον Αποκόρωνα και μάλιστα στους Αρμένους και σε όσα αναφέρονται στον Καλ. Κριτοβουλίδη», ως απότιση τιμής στα δυο άξια τέκνα των Αρμένων, τον Μ. Δ. Τζιγκουνάκη, και τον Κ. Κριτοβουλίδη.

Προτού προχωρήσουμε εις την αξιολόγηση του έργου, καλόν νομίζω είναι, υπό τύπον εισαγωγής να τιμήσωμε την μνήμη του Γυμνασιάρχη Βάμου Ιωάννη Κλωνάρη, και τούτο διότι αυτός μας εγνώρισε ότι ο Κριτοβουλίδης ήτο Αρμενιανός και με τους προσκόπους της επαρχίας προ ετών, ήλθε εις Αρμένους και ενετοίχησε την υπάρχουσα αναμνηστική πλάκα, εις τον παλαιόν σταθμόν Χωροφυλακής.

Καλώς πράττων και ο Σύλλογος Αρμενιανών έχει τον τίτλον «Σύλλογος Αρμενιανών Χανίων «Ο Κριτοβουλίδης»». Ως είναι γνωστό εις όλους μας η Κρήτη ήτο συνεχώς εν επανάστασει, άλλοτε μεν εναντίον των Ενετών τώρα δε εναντίον νέου αιμοσφαγούς τυράννου των Τούρκων. Και είναι γνωστό τι τύχη είχε η Επανάσταση των Σφακιών επί Δασκαλογιάννη και ο ίδιος ο Δασκαλογιάννης.

Παραταύτα, όταν εξεράγη η επανάσταση του 1821 στην υπόδουλη Ελλάδα, δεν μπορούσε να αφήσει αδιάφορος τον Κρητικούς την 14ην Ιουνίου 1821 εξεράγη η επανάσταση και εις την Κρήτη. Προτού όμως προχωρήσωμε ας δούμε την κατάσταση των εμπολέμων. Οι Τούρκοι ήσαν εμπειροπόλεμοι. Διέθεταν καλώς οπλισμένους άνδρας, ιππικό, πυροβολικό. Συνεχώς ανανέωναν τας δυνάμεις των με νεα εμπειροπόλεμα στρατεύματα και από την Αίγυπτο. Και επι πλέον με το στόλο τους είχαν αποκλείσει την Κρήτη. Μετείχον του αγώνος κατά των Κρητών και χιλιάδες Τουρκαλβανοί γεναίοι και εμπειροπόλεμοι. Εναντι αυτών τι διέθετον οι Κρήτες;

Ανδρας άοπλους, στερούμενος πειθαρχίας, χωρίς επισιτισμόν αντί όπλου οι περισσότεροι ελάμβανον μέρος στις μάχες με ράβδους, διότι ο κατακτητής εφρόντιζε να τους πάρει και τα κυνηγετικά όπλα και τα όπλα των βοσκών. Όταν ήθελαν ήρχοντο εις την μάχη έχοντες μαζί τους λίγα παξιμάδια και την ράβδον αντί όπλου. Με τα λίγα όμως όπλα που είχαν όσοι δεν τα παρέδωσαν και με το πάθος που είχαν δια την ελευθερίαν νικούσαν πολλάκις υπερτέρας δυνάμεις και οι άοπλοι Κρήτες οπλίζοντο με τα όπλα των φονευομένων Τούρκων ή και με τα όπλα που έριπτον οι καταδιωκόμενοι Τούρκοι.

Με την έναρξη της επαναστάσεως του 1821 εις την Ελλάδα, οι Τουρκοκρήτες δια να τρομο-

Ο Ιωάννης Δασκαλογιάννης

κρατήσουν τους ραγιαδες, έκλεισαν τας πύλας των φρουριών και επεδόθησαν εις σφαγάς αθών πολιτών, σφάζοντες αδιακρίτως, γέροντες, παιδιά, ιερείς, μητροπολίτας. Την 16ην Ιουνίου 1821 εξεράγη επισήμως η επανάσταση στην Κρήτη. Ο αγώνας ήτο άνισος και χωρίς οργάνωση.

Κατά την 6ην Αυγούστου 1821 εισέρχονται 3 χιλιάδες Τούρκοι εις τον Αποκόρωνα. Σπέρνον τον όλεθρο, καταστρέφουν τα ωραία χωριά του, αιχμαλωτίζοντας και σφάζοντας, όσους εύρισκον και επιστρέφουν νικηταί στα φρούρια.

Εν τω μεταξύ οι Κρήτες ανασυντάσσονται και ο Σήφakas με άλλους οπλαρχηγούς την 6ην Οκτωβρίου εκδιώκουν τους εναπομείνοντας Τούρκους απο τους Μαχαιρούς, Αρμένους και Καλύβαις και ελευθερώνουν τον Αποκόρωνα.

Όμως εξήλθε από τη Σούδα σώμα 150 ανδρών Τούρκων και με πολλή προφύλαξη ήρχετο να δώση συνδρομήν εις τους πολιορκημένους εις τον πύργον του Αλιδάκη εις Πρόσνερο. Ανωθεν όμως του χωριού Αρμένων τους αντιμετώπισε σώμα

Σκυφωτών και Αποκορωνιτών και ετράπησαν εις φυγήν αφήσαντες νεκρούς και όπλα. Εις την μάχη αυτή ήλθαν να δώσουν βοήθεια αγωνιστές και από την Μαλάξα.

Κατά την γενομένην εκ τίνων ελευθέρων επαρχιών εις Λουτρό Σφακιών συνάθροιση εξελέγη Επιτροπή πολιτική με τον τίτλον «Καγκελαρία Σφακιών». Επρεπε όμως τα μέλη της Επιτροπής ν' αναδειχθούν από όλη την Κρήτη και να έχει τον τίτλον «ΚΡΗΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ».

Τα Σφακιά εξ αρχής εθεωρήθησαν λόγω του ορεινού εδάφους κέντρο της επανάστασης και το Λουτρόν εγένετο κατά τα πρώτα έτη της επανάστασης κέντρο εμπορίου και εφοδιασμού όλης της επαναστατημένης Κρήτης.

Η Επιτροπή αποφάσισε να στείλει αντιπροσωπεία εις την Κεντρική Διοίκηση της Ελλάδος και να ζητήσει άνδρα ικανόν δια να διευθύνει τα πράγματα της Κρήτης. Έστειλε λοιπόν τον Νεόφυτο Οικονόμου και τον Α. Παναγιώτου εις τον Δημήτριον Υψηλάντην από τον οποίον παράλληλα εξήτον και συνδρομή δια τον αγώνα. Έτσι εστάλη εις την Κρήτη ο Μιχαήλ Αφεντούλης, άγνωστος μέχρι τότε εις την Κρήτην.

Περί τας αρχάς Νοεμβρίου 1821 έφθασε εις το Λουτρό ο Αφεντούλης. Αι πρώται προκηρύξεις του Αφεντούλη προς τον λαόν ήσαν πολύ ενθαρρυντικές. Υπέγραφε Μιχαήλ Κ. Αφεντούλιεφ, Διοικητής Κρήτης και απένειμε διαφόρους βαθμούς εις τους οπλαρχηγούς. Η επανάσταση εις την Κρήτη έχει φουντώσει. Ο Αφεντούλης με τον Οικονόμου μετασταθμεύουν σε διάφορα χωριά ενισχύοντες τον αγώνα και κατόπιν έρχονται εις Αρμένους Αποκορώνου, οπου και διέμειναν επί πολύ χρόνον εξασφαλισμένον χάρις στον Σήφακα.

Από τους Αρμένους μετέβη εις Πλατανιά ο Αφεντούλης προς συντονισμόν του αγώνος. Μετά την αποτυχία του σκοπού του, επανελθών εις Αποκόρωνα, προσεκάλει εις Αρμένους από τας ελευθέρως επαρχίας ανθρώπους προς υπογραφήν συνταχθέντος υπ' αυτού εκτεταμένου φυλλαδίου, το οποίον και απεκάλει οργανισμόν της Κρήτης. Δι' αυτού επεχειρεί να καταστήσει όλους τους στρατιωτικούς υπό τας διαταγάς του.

Τούτο έπραττε διότι απέβλεπε εις το να αντίπραξη εις τον απεσταλμένον εις την Κρήτην εκ της Κεντρικής Επιτροπής της Ελλάδος Πέτρον Σ. Ομηρίδην, που είχε φθάσει εις το Λουτρό Σφακιών.

Τέλη Απριλίου 1822 ήλθε εις τους Αρμένους και ο Ομηρίδης όστις επέδειξε εις τον Αφεντούλη διαταγή με ημερομηνία Κόρινθος 7.4.1822, εις την οποίαν και εφαινετο ο σκοπός δια τον οποίον η Κεντρική Διοίκηση της Ελλάδος τον έστειλε εις την Κρήτη. Επρότεινε λοιπόν εις τον Αφεντούλη ότι ήτο αναγκαίο να κατασκηθούν εις Αρμένους αντιπρόσωποι εξ όλων των επαρχιών δια να προχωρήση το έργο.

Δυστυχώς όμως ο Αφεντούλης όχι μόνο αντέδρασε, αλλά παρά τας συστάσεις των φίλων του, μετέβη μετά τίνων οπαδών του εκ των Αρμενων εις Πλατανιά, νομίζων ότι η απουσία του θα εμα-

ταίωνε την περαιτέρω ενέργεια.

Κατόπιν όλων αυτών προσεκάλεσε ο ίδιος Ομηρίδης τους πληρεξουσίους εις τους Αρμένους με έγγραφο της προσωρινής Διοικήσεως της Ελλάδος. Συνήλθον λοιπόν εις Αρμένους οι πληρεξούσιοι και υπο την Προεδριάν του Ομηρίδη. Εις πολλές συνεδριάσεις συνέταξαν το απαιτούμενο πολίτευμα και το οποίο ονόμασαν «Προσωρινόν οργανισμόν της Κρήτης». Τα έγγραφα έχουν ημερομηνία α) Αρμένιοι 20.5.1822 Β' έτος της ανεξαρτησίας.

β) «Προσωρινή πολιτεία της νήσου Κρήτης» Αρμένιοι 21.5.1822 Β' έτος ανεξαρτησίας. Έπονται υπογραφαί πληρεξουσίων και το πρώτον εμφανίζεται υπογραφή Κ.Δ. Κριτοβουλίδης. Αφού ετελείωσε η συνέλευση (τας εργασίας της) εις τους Αρμένους, μερικοί πληρεξούσιοι με τον Ομηρίδη ελθόντες εις Πλατανιά μετέπεισαν και τον Αφεντούλη τον οποίον ονόμασαν Γενικόν Επαρχο της Κρήτης. Επακολουθεί προκηρύξη του Γενικού Επαρχου προς τους κατοίκους της Κρήτης εις ην αναφέρεται και ο κάτωθι όρκος:

ΟΡΚΟΣ

«Ορκιζόμεθα ενώπιον του Θεού και ανθρωπών πίστιν προς την πατρίδα, υποταγήν προς τον Οργανικόν νόμον, οιον έδωκεν η εν Επιδάυρω Εθνική Συνέλευσις και ευπειθειαν προς τας νομίμους Αρχάς της Ελλάδος. Παραβάται δ' ενός τούτων γενόμενον, και των νόμων εάν διαφύγωμεν την αυστηρότητα, να έχομεν την θεότητα εκδικητρίαν».

Εν Αρμένιοις τη 21 Μαΐου 1822 και Β' έτος της ανεξαρτησίας.

Μιχαήλ Κομνηνός Αφεντούλιεφ
Έπονται υπογραφαί:
Ν.Οικονόμος και 13 άλλες.

Την 24 Σεπτεμβρίου του 1822 κατέπλευσαν εις την Σούδα 7 πολεμικά πλοία δια να υδρεύσουν από τον ποταμόν Κοιλιάρι και από το νερό που ρέει στη θέση Καλάμι. Ευρεθείς τυχαίως ο Ανδρέας Φασουλής από τις Καλύβειαι και ο Γεώργιος Μανράκης οπλαρχηγός των Αρμενιανών με 30 ή 40 Καλυβιανούς, Αρμενιανούς και Τσιβαριανούς επί πολλή ώρα εμπόδισαν τους Τούρκους να προχωρήσουν και ειδοποίησαν τους άλλους Αποκορωνιώτες να φθάσουν εις βοήθειαν διότι οι Τούρκοι ήσαν έτοιμοι να επιπέσουν εναντίον των χωριών και να τα καταστρέφουν.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Έν ονόματι τής τρισυποστάτου Δεότητος.

Οί κάτοικοι τής νήσου Κρήτης, πλήρεις από ύψηλόν και εύγενές τής ελευθερίας αίσθημα, έλαβον κατά τής Οθωμανικής τυραννίας τὰ όπλα περι τήν 14. του μηνός Ιουνίου εν έτει 1821. Πειθόμενοι εις την ιεράν φωνήν τής πατρίδος, και αποσεισαντες εν μέρει τον φρικώδη τούτον ζυγόν, συνήλθον οί νόμιμοι Παραστάται των διαφόρων επαρχιών κατά την σεβαστήν τής Υπερτάτης Διοικήσεως πρόσκλησιν, και καλώς σκεφθέντες έπεξεργάσθησαν τον έπόμενον οργανισμόν, σύμφωνον με τὸ πνεύμα και τὰς παραδεχθείσας αρχάς του Γενικού συστήματος τής Ελλάδος, του οποίου κηρύττουσι σήμεραν τήν άθικτον και άκριβή διατήρησιν.

Έν Αρμένιοις, τῇ 20. Μαΐου 1822 Β' έτος τής ανεξαρτησίας.

Οι κάτοικοι τους, τα είχαν εγκαταλείψει έρρημα τρέχοντες εις τα ορεινά μέρη δια να σωθούν.

Εδω θα σταματήσωμε λίγο την χρονολογική αναγραφή των γεγονότων δια να ασχοληθούμε με τον Μανράκη, που ίσως είναι Αρμενιανός: Όταν επί Τομπάζη έπεσε το φρούριο της Κισάμου, ο Μανράκης παρακαλεί να επιτεθούν εναντίον του φρουρίου της Γραμβούσης, του οποίου η φρουρά ήτο εξασθενημένη επικαλούμενος την χρησιμότητά του.

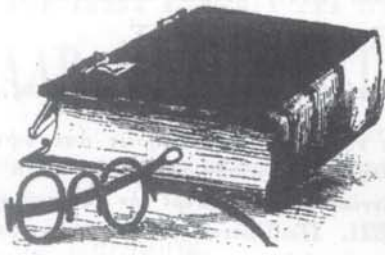
Δυστυχώς δεν εισακούγεται και διαλύουν την πολιορκία του φρουρίου δίδοντας έτσι την ευκαιρία στους Τούρκους να ενισχύσουν την δύναμή τους.

Τελικά μετά τινος συμφοράς που υπέστησαν οι Κρήτες, απεφάσισαν την εφαρμογή του σχεδίου Μανράκη στις 12.12.1823.

Η ενέργεια όμως ήταν ασυντόνιστη και παρά το ότι 150 άνδρες με κλίμακες εισήλθαν εις το φρούριο, η επιχείρηση απέτυχε με μεγάλες απώλειες των εισελθόντων.

Ανεξάλειπτος όμως είχε μείνει εις τον νουν του Μιχαήλ Μανράκη η ιδέα για την κατάλειψη του φρουρίου Γραμβούσης.

Αν και έμενε τότε εις την Πελοπόννησο συνεχώς εσκέπτετο τινι τρόπω θα καταλάμβανε την Γραμβούσα. Και τελικά το επέτυχε με την εφαρμογή ενός σχεδίου παράτολμου μεν αλλά που έφερε αποτέλεσμα. Με 6 οπαδούς ο Μανράκης επλησίασαν με πλοιάριο την είσοδο του φρουρίου και ένας απο τους συντρόφους του, ο Παχυνάκης, που ήξερε τούρκικα, ρώτησε τον φρούραρχο «Βλέπω Βέη μου ότι καλά φυλάτετε το φρούριο», ο φρούραρχος νομίζοντας ότι ομιλεί με συμπατριώτας του απάντησε «Όχι τώρα είναι μόνο 5, οι άλλοι πήγαν να συναντήσουν τις οικογένειές των». Έτσι εισελθόντες συνέλεξαν τους 5 και με κανονιοβολισμούς ειδοποίησαν τους γύρω μαχητάς. Και ούτω το όνειρο του Μανράκη εξεπληρώθη 2-8-1825.

Βιβλίο

Δρ. Θεοχάρης Μιχ Προβατάκης «Λαϊκά Επαγγέλματα και Παραδοσιακή Ζωή της Κρήτης»

Έκδοση και διάθεση «Κρητική Εστία»

Σε μια πολυτελή και πλήρη έκδοση προχώρησε το Πνευματικό Ίδρυμα των Κρητικών της Αθήνας «Κρητική Εστία», με περιεχόμενο τα λαϊκά επαγγέλματα και την παραδοσιακή ζωή της Κρήτης. Τα κείμενα, και την καλλιτεχνική επιμέλεια είχε ο ακούραστος πνευματικός εργάτης της Κρήτης Δρ. Θεοχάρης Μιχ. Προβατάκης. Η έκδοση έγινε την αρχή

του 2008, και συνόδευε το ημερολόγιο της Κρητικής Εστίας.

Ας δούμε τα περιεχόμενα της έκδοσης:

Η λαϊκή παραδοσιακή τέχνη της Κρήτης περιλαμβάνει τα κεφάλαια για: τη λαϊκή αρχιτεκτονική, τη μεταλλοτεχνία, τη γλυπτική, την κεραμική και αγγειοπλαστική και τη ζωγραφική.

Στο δεύτερο κεφάλαιο διαπραγματεύονται τα θέματα: Η πλεκτική, η καλαθοπλεκτική και η ψαθοποιία, η κεντητική τέχνη, η επεξεργασία του υφάσματος και τέλος η διακοσμητική.

Τέλος στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται αναλυτικά τα παραδοσιακά επαγγέλματα της Κρήτης.

Στον πρόλογο ο κ. Προβατάκης αναφέρει: «Ένας ξένος περιηγητής τον περασμένο αιώνα ρώτησε έναν χωρικό από την Κρήτη εάν ο τόπος που ζούσε ήταν Ελληνικός και αν ο ίδιος ήταν Έλληνας. - Σκάψε την γη που πατείς, απάντησε ο χωρικός και θα βρεις αρχαία. Εάν αυτά δεν είναι ελληνικά ούτε και εγώ είμαι Έλληνας, αλλά ούτε και ο τόπος που ζω είναι ελληνικός».

Αυτόν τον ιστορικό και γεμάτο ομορφίες τόπο, με την πλούσια λαϊκή τέχνη και την ανεπανάληπτη παραδοσιακή ζωή προσπαθεί η εργασία αυτή σύντομα και υπεύθυνα να παρουσιάσει. Μιά εργασία που αποτελεί καρπό μακράς προμελέτης και τριχρόνου-συνεχόμενου μόχθου. Για την προετοιμασία της απαιτήθηκαν επανειλημμένες αποστολές στην Κρήτη με την αμέριστη συμπαράσταση των κατοίκων του νησιού και κυρίως, εκείνων που εξασκούν μέχρι σήμερα λαϊκά παραδοσιακά επαγγέλματα, και αυτοί δεν είναι λίγοι. Γι' αυτό η συγκέντρωση και δημοσίευση τέτοιων πληροφοριών εμπλουτισμένων με θαυμάσιο και σπάνιο φωτογραφικό υλικό όπως και η παρουσίαση της ανεπανάληπτης παραδοσιακής ζωής των Κρητών, αποτελούσε επιτακτικό εθνικό χρέος, γιατί ο διαχρονικός τρόπος ζωής και ο ποικιλότροπος τρόπος έκφρασης του μαρτυρικού λαού της Κρήτης ενέχουν κεφαλαιώδη σημασία, όχι μόνο για την βυζαντινή και νεώτερη Ιστορία του Ελληνισμού, αλλά και για την συνολική Ιστορία του Ελληνικού Πνεύματος.

Με τη πολυτελή αυτή έκδοση η «Κρητική Εστία» επιδιώκει την υπεύθυνη αποκάλυψη και περιγραφή στο ευρύ κοινό, των εκφράσεων του νεότερου Κρητικού Λαϊκού Πολιτισμού και τη μετάδοση γνώσεων και πληροφοριών που συσσωρεύσε ο χρόνος και καλλιέργησαν οι κάτοικοι της Ελληνικής μεγαλονήσου».

Γιάννης Κ. Λεντάρης και Γιώργος Ι. Λεντάρης Τ. Β', Σέλινο Ιατρική και ιατροί των Χανίων, Αθήνα, Μάιος 2008

Ιατρική είναι η επιστήμη που ασχολείται με την καταπολέμηση της νόσου και την προστασία και την προαγωγή της υγείας του ανθρώπου. Για την ανάπτυξη της ιατρικής επιστήμης συντέλεσαν οι βασικές ειδικότητες, όπως η ανατομία, η φυσιολογία, η φαρμακολογία, η αναισθησιολογία και η μικροβιολογία. Στην εφαρμοσμένη ιατρική υπάγονται η παθολογία, η χειρουργική, η θεραπευτική και η προληπτική ιατρική. Με την εξέλιξη της ιατρικής επιστήμης αναπτύχθηκαν και οι διάφοροι κλάδοι και ειδικότητες. Η μεγάλη εξειδίκευση της ιατρικής συντέλεσε στην πρόοδο της, απομάκρυνε όμως τη μεγάλη μάζα των γιατρών από τη βασική αρχή ότι ο οργανισμός παρουσιάζει ενιαία οντότητα και ότι δεν μπορεί να αποξενώνεται ένα όργανο ή μια νόσος, από το όλο οργανικό σύστημα του ανθρώπου.

Οι συγγραφείς του παραπάνω έργου, από τους οποίους ο δεύτερος είναι γιατρός, έχουν αναλάβει από καιρού την παρουσίαση των γιατρών στο Νομό Χανίων από τα χρόνια ακόμη της τουρκοκρατίας, τότε που σε περιστάσεις δύσκολες και η μέρες χαλεπές άσκησαν το ιερό τους λειτουργήμα, καταπολεμώντες τις ασθένειες των συμπατριωτών τους και προάγοντες την υγεία τους. Τότε, οι περισσότεροι, χωρίς ειδικότητα, χωρίς τεχνικά μέσα, εξετάζοντας τον οργανισμό του ασθενούς ως μια ενιαία οντότητα έκαναν διαγνώσεις και προχωρούσαν στην κατάλληλη θεραπευτική αγωγή. Μερικοί απ' αυτούς ήταν ξενοσπουδασμένοι σε Πανεπιστήμια της Γαλλίας και της Γερμανίας κυρίως. Άφησαν ευκαιρίες εξέλιξης τους στο εξωτερικό και προτίμησαν να γυρίσουν στο ταπεινό τους χωριό και να λειτουργήσουν την τέχνη του Ιπποκράτη. Οι άλλοι, οι περισσότεροι, που είχαν σπουδάσει στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, χωρίς να υστερούν σε επιστημονικές γνώσεις, λειτούργησαν και αυτοί για χρόνια πολλά στην επαρχία, δεχόμενοι τους πάντες, «ουχι δι' αμοιβής ελπίδα, αλλ' ως χρέος προς την Πατρίδα», όπως έγραφε ο Κοραΐς. Οι περισσότεροι παρέμειναν μέχρι τέλους πτωχοί, όπως και ξεκίνησαν, «υστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, εν ερημίαις πλανώμενοι» τότε που μετάβαιναν έφιπποι ή πεζοί από χωριό σε χωριό για να δώσουν χέρι βοήθειας και να ασκήσουν τη θεία επιστήμη τους.

Οι συγγραφείς κατέβαλαν κόπο πολύ, μελετώντες τα αρχαία βιβλιοθηκών και εφημερίδων, για να δώσουν μια τεκμηριωμένη εργασία. Ο καθένας που βλέπει μια εργασία που στηρίζεται σε έρευνα έχει ιδιαίτερη αγάπη προς τον κόσμο των εκλεκτών βιβλίων και εκτιμά όπως πρέπει εκείνους που ασχολήθηκαν με επιμέλεια και ευθύνη, για την παρουσίαση τεκμηριωμένων συγγραμμάτων. Οι Γιάννης και Γιώργος Λεντάρης συγγραφόντες έδωσαν τα στοιχεία και την όλη δραστηριότητα των γιατρών του Σελίνου, στο πλαίσιο των κατά καιρούς ιστορικών γεγονότων και έτσι δίδουν στον αναγνώστη μια σύντομη παρουσίαση και της ιστορίας των χρόνων, τότε που οι γιατροί του Σελίνου έδρασαν. Είναι επομένως η συγγραφή αυτή των φίλων συγγραφέων μια ιστορικοιατρική μελέτη, πολύ χρήσιμη στον κάθε αναγνώστη. Η προσεγμένη παρουσίαση των γεγονότων, η στρωτή γλώσσα, το ευχάριστο ύφος, η ενότητα των σκέψεων και οι ιδέες, η φυσική συνέχεια των γεγονότων, η σχετικότητα των προσώπων-ιατρών με τα ιστορικά γεγονότα της εποχής τους και τέλος η παρουσίαση οικογενειών γιατρών, από μια πτωχή επαρχία της Κρήτης, δίνουν περισσότερη βαρύτητα στη συγγραφή η οποία και τραβά περισσότερο το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Θερμώς συγχαίρομε τους καταξιωμένους και από άλλες σχετικές έρευνες συγγραφείς και ευχόμαστε να συνεχισθεί η σχετική έρευνα και για τις άλλες επαρχίες του Νομού Χανίων.

Δρ Νικόλαος Β. Πετρουλάκης

Αρμενιανή καλοκαιρινή κουζίνα

Η Portulaca oleracea, κοινώς Αντράκλα ή

**Γλιστρίδα, μπο
ρεί να φτάσει
τα 15 εκ. ύψος.
Κατάγεται από
τη νότια Ευρώπη
και ενίοτε μπο
ρεί να θεωρηθεί
ένα ενοχλητικό**

**ζιζάνιο για τους κήπους. Αυτό το φυτό και
μια ποικιλία του, η Poleracea ποικιλία sativa
μπορεί να αναπτυχθεί ως βρώσιμο σε λαχανό
κηπους. Ακόμη και η άγρια Γλιστρίδα μπορεί
άνετα να χρησιμοποιηθεί σαν λαχανικό ή σε
μια σαλάτα, αλλά η καλλιεργούμενη ποικιλία
είναι μεγαλύτερη και πιο τρυφερή.**

Η Γλιστρίδα είναι ένα έρπον ετήσιο φυτό
με κοκκινωπούς, σαρκώδεις μίσχους. Στα
σημεία που οι μίσχοι έρχονται σε επαφή με
το έδαφος, θα σχηματιστούν καινούριες ρίζες.
Τα σαρκώδη φύλλα έχουν σχήμα που μοιάζει
με κουτάλι, φτάνουν σε μήκος τα 5 εκ. και
τα μικρά λουλούδια έχουν κίτρινο φωτεινό
χρώμα. Η καλλιεργούμενη Γλιστρίδα (επίσης
γνωστή ως Pusley & Verdolaga) φτάνει στα
7,5 περίπου εκ. ύψος και 30 με 45 εκ. εύρος.
Τα φυτά είναι χυμώδη και ντελικάτα.

Το καλοκαίρι

Το καλοκαίρι είναι η περίοδος που προσφέρει
τη μεγαλύτερη ποικιλία τροφών στο κρητικό
νοικοκυριό. Τα χόρτα έχουν πια ξεραθεί αλλά
αρχίζουν να εμφανίζονται στους κήπους τα
καλλιεργήσιμα (ή... σχεδόν καλλιεργήσιμα, αφού
φυτρώνουν μόνο τους στα αυλάκια των καλλιερ-
γησίμων κηπευτικών). Ο στίφνος ή στρουφιγγας,
το βλίτο, η γλιστρίδα (αντράκλα). Ο Κρητικός
έχει μάθει να ζει με τα χορταρικά και προσπαθεί
να ανακαλύψει τρόπους ώστε να μην γίνεται
αισθητή η απουσία των χορταρικών του χειμώνα
και της άνοιξης. Η γλιστρίδα τρώγεται ωμή ως
σαλάτα με ωμό ελαιόλαδο, αλλά και μαγειρευτή
(με ψάρι και άλλους τρόπους). Είναι αγαπημένο
φαγητό των Κρητών. Αλλού μπαίνει στο πιάτο
μαζί με τη ντομάτα, αλλού τη συναντάμε να
προσφέρεται με τυρί (φέτα), όπως γίνεται στη
γνωστή πανελληνίως χωριάτικη σαλάτα. Συχνά
καλλιεργείται στους κρητικούς κήπους. Σε παλι-
ότερες εποχές υπήρχε σε αφθονία στους κήπους
του Μεγάλου Κάστρου, τους κήπους εκείνους
που οι αστοί καλλιεργούσαν στα "χεντέκια", έξω
από τα βενετσιάνικα τείχη της πόλης.

"Γλιστρίδα και νερό κάνουν συνκώτι δροσερό",
λέει μια κρητική παροιμία.

Από το βιβλίο του Ν. Ψιλάκη
«Κρητική παραδοσιακή κουζίνα»
εκδ. Καραμάνωφ Ηράκλειο 1995

Γεμιστά και ντολμάδες με αμπελόφυλλα και κολοκυνθοανθούς

Υλικά

Περίπου μισό κιλό αμπελόφυλλα
Περίπου 750 γραμμάρια. ρύζι
Ανθοί από κολοκυθίες
2 κρεμμύδια μεγάλα
3-4 κολοκυθάκια
3-4 μελιτζάνες
5-6 ντομάτες μέτριες, ώριμες
2 φλιτζάνες λάδι
αλάτι, πιπέρι, δυόσμο, μαϊντανό
και μάρραθο

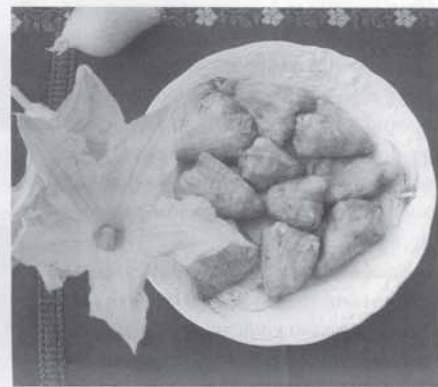

Βράζουμε νερό και ρίχνουμε μέσα τα αμπελό-
φυλλα για λίγο να μαραθούν. Τα στραγγίζουμε
και ετοιμάζουμε τη γέμιση. Ξεκουφώνουμε με ένα
κουτάλι τις ντομάτες κόβοντάς πρώτα από τη
μεριά του κοτσανιού, τα κολοκύθια τις μελιτζάνες
και κρατούμε το εσωτερικό από τις ντομάτες.
Για όσους δεν αρέσουν οι μελιτζάνες ή και τα
κολοκύθια μπορούν να μην βάλουν.

Βάζουμε το ρύζι σε μια λεκάνη. Τρίβουμε τα
κρεμμύδια και το εσωτερικό από τις ντομάτες και
τα ρίχνουμε όλα στο ρύζι. Αν το εσωτερικό από τις
ντομάτες είναι λίγο μπορούμε να συμπληρώσουμε
με μια δυο ντομάτες ή με λίγη ντοματάδα. Προ-
σθέτουμε το δυόσμο το μαϊντανό, και το μάρραθο
ψιλοκομμένα, το αλάτι, το πιπέρι, και το λάδι
και ανακατεύουμε. Αν σε κάποιους δεν αρέσει
ο μαϊντανός μπορούν να μη βάλουν ή να τον
αντικαταστήσουν με βασιλικό, το χαρακτηριστικό
άρωμα, στο χωριό μας τουλάχιστον το δίνει το
μάρραθο, που είναι άφθονο και ο δυόσμος.

Τυλίγουμε το μείγμα στα αμπελόφυλλα,
διπλώνοντας πρώτα από τα πλάγια και μετά
κυλινδρικά.

Το ίδιο γίνεται και με τους κολοκυνθοανθούς.
Γεμίζουμε τις ντομάτες τα κολοκυθάκια, και τις
μελιτζάνες.

Τακτοποιούμε πρώτα τις μελιτζάνες τα κολοκύ-
θια και τις ντομάτες στο τοιγάκι αφού στρώσουμε
πρώτα μερικά αμπελόφυλλα, ή μερικά κλωνάρια
μάρραθο στον πάτο για να μην κολλήσουν, και
μετά τους ανθούς και τα αμπελόφυλλα. Σκεπά-
ζουμε με ένα πιάτο, ρίχνουμε νερό να τους καλύψει
και τους αφήνουμε να βράσουν μέχρι να ψηθούν.
Στην αρχή έχουμε πιο δυνατή φωτιά αλλά όταν
βράσουν την χαμηλώνουμε.

Η ίδια συνταγή γίνεται και στο φούρνο, αντί
δηλαδή τσιγάκι, να τοποθετηθούν στο ταψί,
μόνο που χρειάζεται προσοχή να μην καούν τα
αμπελόφυλλα, και γι αυτό τα βάζουμε ανάμεσα
στις ντομάτες.

Χοχλιοί με πατάτες και κολοκυθάκια

Υλικά

1 κιλό χοχλιούς
6 μέτριες πατάτες
5 κολοκυθάκια
3 μέτριες ώριμες τομάτες
1 νεροπότηρο λάδι
1 μεγάλο κρεμμύδι
αλάτι, πιπέρι
1 ματσάκι μαϊντανό
2 σκελίδες σκόρδο αν σας αρέσει

Οι χοχλιοί πρέπει να είναι χοντροί (γερόντοι)
και όχι μπόμπολα ή λιανίδες. Καθαρίζουμε καλά
τους χοχλιούς έναν έναν, ώστε να αφαιρεθεί το
στούμπωμα (η μεμβράνη) που σχηματίζεται στο

στόμα της κούπας (κελύφους), και τους βάζουμε
για λίγη ώρα σε νερό. Στο νερό τους καθαρίζουμε
ξανά από τυχόν υπολείμματα από το στούμπωμα.
Οι χοχλιοί χρειάζονται προσεκτικό πλύσιμο να
καθαριστούν καλά, και να απομακρυνόμεν κάποιο
χαλασμένο. Πρέπει επίσης να προσέξουμε να μην
«περπατήσουν» από την υγρασία.

Μόλις κάψει το λάδι στην κατσαρόλα ρίχνουμε
τους πλυμένους χοχλιούς, το κομμένο κρεμμύδι και
τ' αφήνουμε να τσιγαρισθούν για 2-3 λεπτά.

Προσθέτουμε την τριμμένη τομάτα, μαϊντανό,
σκόρδο, το αλάτι, το πιπέρι.

Μετά, βάζουμε τις πατάτες χοντροκομμένες,
και τα κολοκυθάκια σε χοντρές ροδέλες να βρά-
σουν σε μέτρια φωτιά για περίπου 20 λεπτά. Αν
χρειασθεί, προσθέτουμε στη διάρκεια της βράσης
λίγο νερό.
επιμέλεια Γ.Τ.

Αυτοί που φεύγουν...

Η «Ελευθερόπολις» εκφράζει τα θεράτα της συλλυπητήρια σε όλους του συγγενείς των αποβιωσάντων συγχοριανών μας.

- Πέθανε στην Αθήνα στις 1 Ιουνίου του 2008 και ετάφη στις 2 Ιουνίου στο Τρίτο Νεκροταφείο η **Σιώρη - Κουτσουπάκη Ειρήνη** ετών 60, χήρα του Κωνσταντίνου Σιώρη.

«Χρόνε του πόνου σκοτεινέ»!

**ΜΑΘΙΟΣ Θ. ΜΟΥΝΤΟΚΑΛΑΚΗΣ,
ΦΑΝΗΣ Γ. ΚΑΒΡΟΥΛΑΚΗΣ,
ΜΑΙΡΗ Ν. ΒΙΡΑΚΗ-
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΗ**

Η ογδόη Δεκεμβρίου 1969 ήταν μαύρη μέρα ανείπωτης συμφοράς για το χωριό, καθώς τρία πολύτιμα παιδιά του βρήκαν τραγικό θάνατο κατά την συντριβή του μοιραίου εκείνου αεροπλάνου της Ολυμπιακής Αεροπορίας.

Το οδυνηρό άγγελμα του θανάτου τους μάτωσε το χωριό, που σαν ένα σώμα πληγωμένο κινήθηκε, αναζητώντας τις οικογένειες των σκοτωμένων παιδιών, οι οποίες αλλόφρονες δέχτηκαν κατάστημα το αστροπελέκι του θανάτου τους.

Ήταν ο Φάνης Καβρουλάκης και η Μαίρη Βιριράκη-Σακελλαριδής, τα δύο νέα ωραία παιδιά, και ο Μαθιός Μουντοκαλάκης, που «σαν την κερήθρα η όψη τους σταλοβόλουσε μέλι», καθώς θα έλεγε ο ποιητής.

Επιτελώντας χρέος ιερό στη μνήμη τους, αναζητήσαμε από τους δικούς τους τις φωτογραφίες των δύο πρώτων, ενώ την φωτογραφία του Μαθιού Μουντοκαλάκη την βρήκαμε δημοσιευμένη στον τόμο «Τα Χανιά έξω από τα τείχη», της αρχιτέκτονος Αιμιλίας Κλάδου-Μπλέτσα (έκδοση Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, Β' έκδοση 1998, σελ. 377).

Μαίρη Βιριράκη-Σακελλαριδής (1940-1969)

Φάνης Καβρουλάκης (1945-1969)

Μαθιός Μουντοκαλάκης (1909-1969)

ΕΚΔΗΛΩΣΗ "ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ" ΣΤΙΣ 18 ΜΑΪΟΥ 2008

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κρητικών Σωματείων και η Παγκρήτιος Ένωση, πραγματοποίησαν με πολύ μεγάλη επιτυχία τις εορταστικές εκδηλώσεις για την 67η Επέτειο της «Μάχης της Κρήτης», στην Αθήνα στις 18 Μαΐου 2008.

Το Πρόγραμμα περιελάμβανε: Επιμνημόσυνη δέηση στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών, Πεξή μετάβαση στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου, Κατάθεση στεφάνων από τις Πολιτικές και Στρατιωτικές Αρχές και από τα Κρητικά Σωματεία της Αττικής, Εκδήλωση στο Αμφιθέατρο του Πολεμικού Μουσείου.

Επακολούθησε δεξίωση στους παρευρισκόμενους.

Μνήμη Γιάννη Πολυχρονάκη

Ενας ακόμη αγαπημένος άνθρωπος του χωριού μας, ο Γιάννης Πολυχρονάκης, πήρε κι εκείνος τους δρόμους για τους ουρανούς και βρίσκεται τώρα «παρά δήμον ονειρών», «ένθα οι δίκαιοι αναπαύονται». Κι εμείς εδώ, στην «Ελευθερόπολη» και τον «Κριτοβουλίδη» νοιώθουμε ιδιαίτερα οδυνηρή την απουσία του, καθώς με τον εκλεκτό φίλο συμπορευτήκαμε μαζί σ'όλες τις πολιτισμικές δραστηριότητες του χωριού:

Την Κοινοτική Βιβλιοθήκη, η οποία γεννήθηκε από μια πάνδημο συνέλευση των χωριανών, οργανώθηκε, εξοπλίστηκε και λειτούργησε κατά τρόπον υποδειγματικό, και αποτέλεσε για αρκετά χρόνια, εστία μόρφωσης, επικοινωνίας, δημιουργίας και ψυχαγωγίας, των νέων ιδιαίτερα παιδιών του χωριού.

Συνοδοιπόρος ο Γιάννης στην ίδρυση του «Κριτοβουλίδη» και της «Ελευθερόπολης» μετά. Ο θάνατός του φέρνει τώρα στη μνήμη την από κοινού με τον Γιάννη προσφορά κι άλλων διαλεκτών ανθρώπων μας, που έχουν κι εκείνοι φύγει για πάντα-αλιμόνο- από κοντά μας. Στον περιορισμένο αυτόν χώρο της εφημερίδας, ένα μόνο πολύ σημαντικό όμως, κοινό έργο τους θα αναφέρουμε, το οποίο περιμένει πάντα την ολοκλήρωσή του. Πρωτοστάτησαν σ'αυτό ο Γιώργος Μαραγκουδάκης, ο Δημήτρης Βουτσαδάκης (ο «ψηλός» όπως τον αποκαλούσαμε εξαιτίας του υψηλού επιβλητικού του παραστήματος) και ο Γιάννης Πολυχρονάκης.

Ο Γιάννης ευτύχισε να έχει σύντροφο της ζωής του έναν εξαιρετον άνθρωπο, την σύζυγό του Μαρία Πολυχρονάκη, που κοντά της βρήκε γαλήνη, φροντίδα και στοργή, ιδίως κατά την πολύμηνη και οδυνηρή παραμονή του στο κρεβάτι, όπου τα βαρδιά της ηλικίας και της κλονισμένης υγείας τον είχαν καθηλώσει.

Γιάννη Πολυχρονάκη, ως ένας από τους τελευταίους που απομείναμε-πριν ένα χρόνο έφυγε κι ο Γιώργος Φρεσκάκης- από την χαρούμενη εκείνη εφηβική συντροφιά των μαθητών του Γυμνασίου, σ' αποχαιρετώ από τη στήλη αυτή της αγαπημένης σου εφημερίδας.

Από τα πρώτα χρόνια λοιπόν της ίδρυσης και λειτουργίας του πολιτισμικού μας Συλλόγου, διαπιστώθηκε η αναπαξία χώρου κατάλληλου για στέγαση των ποικίλων εκδηλώσεών του. Σχηματίστηκε γι αυτό μια κοινή επιτροπή της Κοινότητας και του «Κριτοβουλίδη» με επικεφαλής τον Πρόεδρο της Κοινότητας Γιώργο Μαραγκουδάκη, τον Πρόεδρο του Συλλόγου Γιώργο Μανανάκη, την Δημήτρη Βουτσαδάκη, τον Γιάννη Πολυχρονάκη, τον Γιάννη Βαγιωνάκη και τον υπογράφοντα.

Επισκεφθήκαμε τότε δύο φορές, με τ' αυτοκίνητα του Δημήτρη Βουτσαδάκη και του Γιάννη Πολυχρονάκη που έθεσαν στην διάθεσή μας ευχαρίστως, τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου, σημερινό Αρχιεπίσκοπο Κρήτης κ.κ. Ειρηναίο, για να τον παρακαλέσουμε να παραχωρήσει στην Κοινότητα το «περιβόλι της Παναγίας», όπως αποκαλούσαμε παλιά την έκταση, η οποία εκτείνεται από το εκκλησάκι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ως το κοινοτικό περίπτερο, για την δημιουργία Πνευματικού Κέντρου Αρμένων (αίθουσας πολιτιστικών εκδηλώσεων, βιβλιοθήκης κλπ) και την οικοδόμηση κοινοτικού καταστήματος και ελεύθερου χώρου άθλησης και ψυχαγωγίας νέων.

Ο φωτισμένος ιεράρχης εκτιμώντας την αξία που θα είχε για το ιστορικό χωριό μια τέτοια πνευματική εστία, δέχτηκε αμέσως το αίτημά μας και μεταβίβασε την κυριότητα μάλιστα, αυτού του πολύ σημαντικού περιουσιακού στοιχείου της Εκκλησίας στην κοινότητα τότε Αρμένων.

Ο Γιάννης ευτύχισε να έχει σύντροφο της ζωής του έναν εξαιρετον άνθρωπο, την σύζυγό του Μαρία Πολυχρονάκη, που κοντά της βρήκε γαλήνη, φροντίδα και στοργή, ιδίως κατά την πολύμηνη και οδυνηρή παραμονή του στο κρεβάτι, όπου τα βαρδιά της ηλικίας και της κλονισμένης υγείας τον είχαν καθηλώσει.

Γιάννη Πολυχρονάκη, ως ένας από τους τελευταίους που απομείναμε-πριν ένα χρόνο έφυγε κι ο Γιώργος Φρεσκάκης- από την χαρούμενη εκείνη εφηβική συντροφιά των μαθητών του Γυμνασίου, σ' αποχαιρετώ από τη στήλη αυτή της αγαπημένης σου εφημερίδας.

Χ.Μπ.

Γιάννης Πολυχρονάκης (1922-2007)

Οι λύχνοι του Αμουτσοδημήτρη

Η ιστορία αυτή ακουγόταν στα παιδικά μου χρόνια σα θρύλος. Τούτες τις μέρες μου τη θύμισε ένας φίλος, που και σ' αυτόν την ξαναζωντάνεψε ένας κοινός γκαρδιακός φίλος από τους Αρμένους. Πρωταγωνιστής στην ιστορία αυτή, ήταν ένας αγαθός συνεπαρχωίτης από κείνους τους πολλούς που η ανάγκη τους έστειλε να βρούνε καλύτερη ζωή στην ξενιθείά. Ο Αμουτσοδημήτρη τ' αποφάσισε να πάει στην Αμερική. Τ' αδερφάδες του τσαποκατάστεισε, τα χρέη του προς την Πατρίδα τα ξεπλέρωσε. Οι γονείς του δεν είχαν ανάγκη. Γεροί ήτανε δόξα σοι ο Θεός. Δεν τότε βάστα πράμα μπλιό για να μην πάει στον τόπο που ούλα κατά πως λένε είναι μεγάλη.

Εβγαλε τα χαρθιά του και μια μέρα εμπάρκαρε για την ξενιθείά, έχοντας μαζί του ένα τσουβάλι κριθίνο παξιμάδι, ένα κεφάλι τυρί, μια φλάσκα κρασί για δρομολάτη και για φυλαχτό ένα μικρό σακουλλάκι αποκορνωιώτικο χώμα, κρεμασμένο μ' ένα σπαούλι στο λαιμό του.

Σαν έφτασε στην Αμερική, όπως ήτανε δουλενταράς, ύστερα από τις πρώτες δυσκολίες σε λίγο καιρό έκαμε ένα καλό κομπόδεμα που ήτανε και η κινητήρια δύναμη για ν' αρχίσει να σκέφτεται το γυρισμό.

Με τους γονέους του είχε τακτική αλληλογραφία. Και αυτός με τη σειρά του, τους έγραφε για τα θαυμαστά πράματα που βλέπανε τα μάθια του.

«Σεβαστοί μου Πατέρα και Μητέρα... υγείαν έχω υγείαν ποθώ και για σας...» τους έλεγε. «Επαέ θωρεί κιανείς πράματα και θάματα. Να δείτε που υπάρχει μια μηχανή που απού τη μια μπάντα βάνουνε το βούϊ κι απού την άλλη βγαίνει λουκάνικο !!! Κι αμέ το άλλο, που έπαι οι λύχνοι ανάφτουνε χωρίς λάδι και φτίλι!!! Μόνο πατείς ένα κομπί και άφτει ο λύχνος με πολύ φως κιόλας. Οντε θάρθω θα βαστώ καμπόσους τέθιους λύχνους». Βέβαια το κοπέλι από γεννησιμού του δε διακρινόταν από υψηλό δείκτη νοημοσύνης. Και ο Αμουτσοκωστής ο Πατέρας του διαβάζοντας το γράμμα στη γυναίκα του δεν εμπόριε να πιστέψει στα γραφόμενα και αυθόρητα τσι λέει :

- Κακομοίρα γυναίκα εκείά βάνουνε στη μηχανή βούϊ και βγάνουνε λουκάνικο, μα εμείς στη μηχανή εβάλαμε λουκάνικο και θαρρώ πως εβγάλαμε βούϊ !

Κάποια μέρα έπεψε στους γονιούς του γράμμα και τους έλεγε πως επιστρέφει γιατί λέει δεν τηνε βαστά μπλιό την ξενιθείά. Τους πληροφορούσε επίσης πως τους επιφυλάσσει με τον ερχομό του και μια μεγάλη έκπληξη.

Κάποτε φτάνει στο χωριό με αρκετές βαλίτσες. Μια απ' αυτές είχε μέσα και την έκπληξη που τους έγραφε.

- Ελάτ'εδά να σάσε δείξω και τσι λύχνους που άφτουνε χωρίς λάδι και φτίλι. Ως την άλλη Κυριακή θα τ' έχω κρεμασμένους και θα καλέσω ούλο το χωριό, για να δείτε είντα μπορεί να κάμει η επιστήμη σήμερα. Και άρχισε να βγάνει από τη

βαλίτσα μπρίζες, διακόπτες, ηλεκτρικές λάμπες και καλώδια. Είπε ακόμη, πως θα κρεμάσει και καμπόσους λύχνους σε γωνίες των δρόμων του χωριού για να μην είναι θεοσκότεινοι και να φέγγουνε οι άνθρωποι τα βράδια. Όμως παρακάλεσε τους γονέους του να μην πούνε πράμα στσι χωριανούς, γιατί τούτα που ακούνε και βλέπουνε αποτελούνε μυστικό που θα τους ξεφανερωθεί την Κυριακή, όταν θα έχει ολοκληρωθεί η εγκατάσταση και θα κληθούνε επίσημα να δούνε το θέαμα. Ο πατέρας του και η μάνα του βλέποντας να βγάνει από τη βαλίτσα τσι περιέργους λύχνους εσταυροκοπήθηκαν μουρμουρίζοντας «Μνησθητί μου Κύριε» και σκέφτηκαν να φωνάζουν τον παπά-Νικολή για να διαβάσει το παιδί. Αφού τέλειωσε η παρουσίαση του υλικού, άρχισε αμέσως με ζήλο να κάνει την λυχνεγκατάσταση και σε μια-δύο μέρες τέλειωσε. Δοκιμή δεν έκαμε για να δει αν ανάβουν οι λύχνοι, γιατί σκέφτηκε πώς αφού ανάβουνε στην Αμερική οι ίδιοι λύχνοι θ' ανάβουν κι επαέ.

Ύστερα, ευτυχής, ανακοίνωνε με τον τελάλη : «Χωριανοί ο Αμουτσοδημήτρη του Κωστή σάσε καλεί την Κυριακή ύστερα από την εκκλησία στο σπίτι ντου, που έχει να σάσε παρουσιάσει τη μεγάλη ανακάλυψη του λύχνου που άφτει χωρίς λάδι και φτίλι». Είντ' άλλο θα δούνε τα μάθια μας την σήμερα ημέραν έλεγαν οι χωριανοί και το γεγονός ήτανε το κύριο θέμα συζήτησης στο καφενείο.

- Εμένα μου φαίνεται πως το κοπέλι το πείραξε η θάλασσα τόσους μέρες πήγαινε-έλα στην Αμερική, έλεγε ο πάντα δύοπιτος «εις πάσαν βαρύγδουπον αγγελίαν» Ζουριδοσήφης ο επωνομαζόμενος και γραμματιζόμενος. Και η Μαριγώ, το μέσον μαζικής επικοινωνίας της εποχής, διαβεβαίωνε πως κατέει μια γητεία απού μπέμπει στα εφτά τάρταρα τα κακά πνεύματα που μπαίνουνε εδά τελευταία συχνά πυκνά στοσ ανθρώπους και σκέφτεται όντε θα πάει κι αυτή την Κυριακή να δει το θέαμα, να του τήνε διαβάσει προκαταβολικά.

Τέλος πάντων ήρθε η Κυριακή οι άνθρωποι πήγαν ν' ανάψουνε το κεράκι τους στην εκκλησιά και ο παπά-Νικολής στο τέλος των ενχών «υπέρ...πλεόντων, οδοιπορούντων, ευφορίας των καρπιών

της γης κλπ.» πρόσθεσε από μέσα του και «υπέρ αποκαταστάσεως του νου του παιδιού τούτου». Τέλειωσε η εκκλησία και το εκκλησίασμα σύσσωμο πήγε στο σπίτι του Αμουτσοδημήτρη. Αυτός τους περιέμενε στην οξώπορτα και αφού τους καλωσόρισε με πολλά «γουνέλ καμ χωριανοί» τους εξήγησε το τι θα δούνε.

- Εδώ έχομε αυτό το λύχνο !!! και τους δείχνει με ύφος ξεναγού της Κνωσού την ηλεκτρική λάμπα που κρεμόταν από το ταβάνι, χωρίς βέβαια να υπάρχει ηλεκτρική σύνδεση αφού την εποχή εκείνη δεν υπήρχε ηλεκτρικό ρεύμα στα χωριά. Κι εδώ έχομε τούτο το κομπί που όταν το πατήσομε θάφτει ο λύχνος.

- Πάτησέ το, πάτησέ το, φώναξαν εν χορώ οι εκστασιασμένοι χωριανοί.

- Μη βιάζεστε. Σιτ ντάουν ακόμη μια στιγμή στσι μάι καρέλεις, γιατί έχω να σασεπώ πως για να φέγγετε όντε νυχτοπερπατείτε σας έχω κρεμάσει λύχνους και στσι δρόμους.

Σ' ευχαριστούμε αλλά πάτησε το κομπί. Και ιδού ήλθεν η μεγίστη στιγμή του σόου !!!

Ο Αμουτσοδημήτρη σα μαέστρος που δίνει εντολή στην ορχήστρα για την έναρξη της συναυλίας, απλώνει το χέρι πατά το κομπί, το ξαναπατά αλλά όπως ήταν φυσικό, δεν άναψε τίποτα, οπότε γίνεται ο χαμός. Τότε ο πατήρ Αμουτσοκωστής ανάλαβε να δώσει την εξήγηση ειπών :

- Εκείά -και εννοούσε την Αμερική- βάνουνε σε μια μηχανή ένα βούϊ κι απού την άλλη μπάντα βγαίνει λουκάνικο. Μα εγώ στη μηχανή έβαλα λουκάνικο κι απού την άλλη μπάντα εβγήκε βούϊ.

Γαβριήλ Φλεμετάκης
Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2008

Νέο Δ.Σ. στην Ένωση Συντακτών Κρήτης

Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, κοπή βασιλόπιτας και αρχαιεσιές στο ξενοδοχείο La Mirage στο κέντρο της Αθήνας της Ένωσης Συντακτών Κρητικού Τύπου. Υπήρχε μεγάλη συμμετοχή των μελών όπου μετά τον απολογισμό των πεπραγμένων από τον πρόεδρο Νικ. Δασκαλάκη, στον οικονομικό απολογισμό του ταμεία, συζητήθηκαν και εκφράστηκαν ορισμένες σκέψεις.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο για ζετή θητεία συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:
Πρόεδρος: Δασκαλάκης Νικόλαος, Αντιπρόεδρος: Καραταράκης Νικόλαος, Γεν. Γραμματέας: Μακράκης Γεώργιος, Ταμίας: Καμηλάκης Παναγιώτης, Κοσμητορας: Δημάρατου Παπαδάκη Μαρία, Εξελεγκτική Επιτροπή: Γαρεφαλάκης Ιωάννης, Πριναράκης Μιχαήλ, Τσαγκαράκης Γεώργιος, Εποπτικό Συμβούλιο: Ηλιακής Θεόδωρος, Προβατάκης Θεοχάρης, Κυρίμης Εμμανουήλ.

Δεύτε λάβετε φως

Εικόνες από τον Επιτάφιο και την Ανάσταση φέτος στο χωριό μας. Ανοιξιάτικες μυρωδιές, καμπάνες, κροτίδες, ψαλμωδίες, γνωστοί και φίλοι, όλοι χαρούμενοι, αναμνήσεις από το παρελθόν και από παιδικά μας χρόνια, η περιφορά του Επιταφίου, ο Ιούδας...

Οι περισσότερες φωτογραφίες είναι του Μανώλη Πιπεράκη.

Και του χρόνου να είμαστε καλά.

«Εβραναν τον τάφο αι μυροφόροι μύρα»

«Δεύτε λάβετε φως, εκ του ανεσπέρου φωτός»

Προσκυνούν οι μεγάλοι, (Μαρία Μαντωνανάκη)...

Η προετοιμασία και μετά το άναμμα του «Ιούδα»

...προσκυνούν και οι μικροί..

**ΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ ΚΟΠΗ & ΔΙΑΤΡΗΣΗ
ΟΠΛΙΣΜΕΝΟΥ ΜΠΕΤΟΝ
ΠΕΤΡΑΣ & ΤΟΥΒΛΟΥ**

ΧΑΛΒΑΔΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΑΡΜΕΝΟΙ ΑΠΟΚΟΡΦΟΥ
ΤΗΛ. 693 4912180